

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

MAGISTRSKO DELO

**ANALIZA UPORABE MEHANIZMOV ZA ODKRIVANJE IN
PREPREČEVANJE PREVAR V IZBRANEM PODJETJU**

Ljubljana, avgust 2021

ANDREJA ZAJC ŠUŠTAR

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Andreja Zajc Šuštar, študentka Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani, avtor predloženega dela z naslovom Analiza uporabe mehanizmov za odkrivanje in preprečevanje prevar v izbranem podjetju, pripravljenega v sodelovanju s svetovalcem red. prof. dr. Markom Hočevarjem

IZJAVLJAM

1. da sem predloženo delo pripravila samostojno,
2. da je tiskana oblika predloženega dela istovetna njegovi elektronski obliki,
3. da je besedilo predloženega dela jezikovno korektno in tehnično pripravljeno v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete v Ljubljani, kar pomeni, da sem poskrbela, da so dela in mnenja drugih avtorjev oziroma avtoric, ki jih uporabljam oziroma navajam v besedilu, citirana oziroma povzeta v skladu z Navodili za izdelavo zaključnih nalog Ekonomske fakultete Univerze v Ljubljani,
4. da se zavedam, da je plagiatorstvo – predstavljanje tujih del (v pisni ali grafični obliki) kot mojih lastnih – kaznivo po Kazenskem zakoniku Republike Slovenije,
5. da se zavedam posledic, ki bi jih na osnovi predloženega dela dokazano plagiatorstvo lahko predstavljalo za moj status na Ekonomski fakulteti Univerze v Ljubljani v skladu z relevantnim pravilnikom,
6. da sem pridobila vsa potrebna dovoljenja za uporabo podatkov in avtorskih del v predloženem delu in jih v njem jasno označila,
7. da sem pri pripravi predloženega dela ravnala v skladu z etičnimi načeli in, kjer je to potrebno, za raziskavo pridobila soglasje etične skupine,
8. da soglašam, da se elektronska oblika predloženega dela uporabi za preverjanje podobnosti vsebine z drugimi deli s programsko opremo za preverjanje vsebine, ki je povezana s študijskim informacijskim sistemom članice,
9. da na Univerzo v Ljubljani neodplačno, neizključno, prostorsko in časovno neomejeno prenašam pravico shranitve predloženega dela v elektronski obliki,
10. da hkrati z objavo predloženega dela dovoljujem objavo svojih osebnih podatkov, ki so navedeni v njem in v tej izjavi.

V Ljubljani, dne _____

Podpis študentke: _____

KAZALO

UVOD	1
1 PREVARE IN KORUPCIJA.....	4
1.1 Definicija korupcije	4
1.2 Definicija prevare	5
1.2.1 Nasprotje interesov	6
1.3 Spremenljivke povzročitve prevar	7
1.3.1 Drevo prevar in mehanizmi odkrivanja.....	9
2 NOTRANJI MEHANIZMI ZA ODKRIVANJE IN PREPREČEVANJE PREVAR	12
2.1 Notranja revizija.....	12
2.1.1 Revizija prevar.....	14
2.2 Informacijska tehnologija.....	19
2.2.1 Strojno učenje kot orodje za preprečevanje in odkrivanje prevar	20
2.3 Korporacijska politika podjetja proti prevaram.....	21
2.3.1 Načrt komunikacije in usposabljanje zaposlenih.....	22
2.4 Funkcija posloводства pri preprečevanju prevar	23
3 SCHEME PREVAR	24
3.1 Sheme prevar pri obračunu in izplačilu plač.....	26
3.2 Sheme prevar za področje terjatev do kupcev.....	27
3.3 Sheme prevar za področje obveznosti do dobaviteljev	28
3.4 Sheme prevar pri računovodskem poročanju in področju glavne knjige.....	30
3.5 Sheme prevar informacijske tehnologije.....	32
4 ŠTUDIJA PRIMERA.....	34
4.1 Predstavitev obravnavanega podjetja	34
4.2 Notranji revizijski nadzor v obravnavanem podjetju.....	35
4.2.1 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za posamezno revidirano področje .	36
4.2.1.1 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje obračuna in	
izplačila plač	37
4.2.1.2 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje terjatev do kupcev	41
4.2.1.3 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje obveznosti do	
dobaviteljev.....	44

4.2.1.4	Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje računovodskega poročanja in glavne knjige	47
4.2.1.5	Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar informacijske varnosti.....	51
5	ANALIZA UGOTOVITEV	53
	SKLEP	55
	LITERATURA IN VIRI	56

KAZALO TABEL

Tabela 1:	Razlike med revidiranjem, preiskovanjem prevar in forenzično preiskovanje	18
Tabela 2:	Klasični način odkrivanja prevar vs odkrivanje prevar na osnovi strojnega učenja .	20
Tabela 3	Primer testnega postopka pri odkrivanju prevar pri plačevanju obveznosti do dobaviteljev	29
Tabela 4:	Izkaz dobička podjetja: nepravilen izkaz vs pravilen izkaz	32
Tabela 5:	Sheme prevar lažne elektronske pošte.....	33
Tabela 6:	Poročilo revizijskega pregleda področja obračuna plač – splošno	38
Tabela 7:	Revizijski pregled področja obračuna plač – predpostavke	39
Tabela 8:	Poročilo revizijskega pregleda področja obračuna plač – področje dokumentacije..	40
Tabela 9:	Revizijski pregled področja terjatev – predpostavke.....	42
Tabela 10:	Poročilo revizijskega pregleda področja terjatev.....	43
Tabela 11:	Revizijski pregled področja obveznosti – predpostavke	44
Tabela 12:	Poročilo revizijskega pregleda področja obveznosti	46
Tabela 13:	Revizijski pregled področja glavne knjige in računovodskega poročanja – predpostavke	48
Tabela 14:	Poročilo revizijskega pregleda področja glavne knjige in računovodskega poročanja	49
Tabela 15:	Poročilo revizijskega pregleda izvajanja načrta upravljanja varnostnih incidentov	51
Tabela 16:	Poročilo revizijskega pregleda izvajanja politike upravljanja dostopov do privilegiranih računov.....	52
Tabela 17:	Poročilo revizijskega pregleda testiranja ranljivosti sredstev informacijske tehnologije	53

KAZALO SLIK

Slika 1:	Glavne vrste prevar v podjetjih	6
Slika 2:	Trikotnik prevar	8
Slika 3:	Spremenljivke povzročitve prevar	9
Slika 4:	Drevo prevar in mehanizmi odkrivanja prevar	11

Slika 5: Postopek revizije zasnovan za odkrivanje prevar	14
Slika 6: Viri za preiskave prevar	16
Slika 7: Grafični prikaz najpogostejših shem poklicnih prevar.....	24
Slika 8: Grafični prikaz metod odkrivanja prevar glede na velikost organizacije.....	26

KAZALO PRILOG

Priloga 1: Prikaz primera seznama kontov, ki se usklajujejo in so zanje določeni tudi časovni okviri usklajevanja, in oseb, ki so določene za pripravljavce, pregledovalce ter odgovorne osebe	1
Priloga 2: Primer za usklajevanja konta denarna sredstva na transakcijskem računu	1

UVOD

Danes živimo v svetu, kjer je že skoraj vsaka organizacija imela opravka s prevaro oziroma z gospodarskim kaznivim dejanjem. Ta dejanja vedno negativno učinkujejo na poslovni rezultat podjetja, lahko pa tudi usodno vplivajo na samo delovanje podjetja, v širšem smislu pa tudi na gospodarstvo kot celoto.

V Sloveniji smo imeli kar nekaj zelo odmevnih primerov prevar in zlorab položaja, ki so posledično pomenila propad podjetja. Ker je šlo za niz sistematičnih in včasih med seboj povezanih podjetij v panogi, je to ogrozilo celotno panogo. Kadar govorimo, da je nek dejavnik pomenil pomemben negativni premik v panogi, ima to zagotovo posledice na celotno gospodarstvo.

Mednarodno podjetje PWC je za leto 2018 opravilo obsežno raziskavo o gospodarskih prevarah in ugotovilo, da je kar 49 % vprašanih podjetij že imelo izgube zaradi gospodarskih prevar in kriminalitete (PWC, 2019). Nadalje je tudi raziskava EY pokazala, da več kot tretjina podjetij vidi prevare, in sicer v obliki korupcije ali goljufije, kot eno največjih tveganj za podjetje (Ernst & Young, 2019a). Dejansko je obseg goljufij in tveganj še vedno pomemben. Pravo razsežnost gospodarskih prevar je pravzaprav težko odkriti. To posledično tudi pomeni, da jih je težko izmeriti.

Prevara je vsako dejanje, za katerega je značilna goljufija, izraba položaja ali utaja. Tovrstna dejanja niso nujno povezana z grožnjo s fizičnim ali drugim nasiljem. Prevare lahko zagrešijo posamezniki ali organizacije, da si pridobijo neko korist, izognejo plačilu davka ali zaščitijo svojo poslovno prednost ali poslovno prednost organizacije (IIA, str. 24).

Ko posameznik razmišlja o pojmu prevara, je to zelo odvisno od njegovega pogleda. Najbolj klasičen primer tega je zloraba bolniškega staleža, npr. ko delavec ostane na bolniški dlje, kot je to potrebno, ali če delavec upravlja službeno vozilo tudi za privatne namene, pa mu to ni dovoljeno. Ali tudi v teh, sicer zelo pogostih primerih delavec razmišlja o svojih dejanjih kot prevari?

Prevare lahko razdelimo glede na vrsto in glede na storilca. Glede na vrsto prevare razdelimo na (O'Gara, 2004, str. 2):

- notranja prevara ali korupcija – prevara proti organizaciji,
- lažno računovodsko poročanje – prevara organizacije,
- druge prevare (različne oblike podkupovanja, pranje denarja),
- zunanje prevare (npr. naprava za odčitavanje podatkov s kreditnih kartic ali t. i. skimming).

Storilce prevar lahko delimo na (O'Gara, 2004, str. 2):

- management,
- zaposleni,
- druge osebe.

Lažno računovodsko poročanje lahko tesno povežemo z managementom podjetja.

To magistrsko delo je usmerjeno predvsem v proučevanje notranjih prevar, lažno računovodsko poročanje in druge vrste/oblike prevar in ne toliko v proučevanje zunanjih prevar, pri storilcih prevar pa v management in zaposlene.

Po osnovni gospodarski logiki podjetje ustanovijo lastniki, ki zagotovijo potrebna denarna sredstva za delovanje podjetja (osnovni kapital). Lastniki sicer lahko vložijo tudi ideje, sredstva in so tisti, ki prevzemajo tveganje poslovanja. Vse to z enim namenom, da bi služili.

Pri opravljanju dejavnosti oziroma zaradi opravljanja dejavnosti v podjetju nastajajo določeni stroški – dela, materiala, raziskav in razvoja, storitev ... in goljufij ter prevar. Pravi stroški prevar in goljufij so skriti in se seveda odražajo v poslovnem rezultatu podjetja (dobičku ali izgubi).

Če se opremo na raziskavo podjetja PWC, ki pravi, da je v letu 2018 kar 49 % podjetij že zabeležilo izgube zaradi prevar, potem mora vsako podjetje velik pomen nameniti tovrstni problematiki. Torej je logično, da je v interesu lastnikov, da uporabijo mehanizme za zgodnje odkrivanje in preprečevanje prevar.

»Preprečevanje prevar ne pomeni zgodnje odkrivanje prevar. Preprečevanje vključuje analizo pogojev in postopkov v smislu ocene verjetnosti nastopa določenih dogodkov v prihodnosti in sprejem ustreznih ukrepov z namenom zmanjšanja oz. odprave dejavnikov tveganja« (ACFE Slovenija, 2019).

V magistrskem delu so predstavljeni naslednji mehanizmi preprečevanja in odkrivanja prevar:

- interna revizija,
- informacijska tehnologija,
- korporacijska politika proti prevaram.

Lastniki kapitala vlagajo svoj kapital z namenom zaslužka. Njihov zaslužek je torej dobiček podjetja. Prevare pomenijo manjši dobiček podjetja, posledično tudi manjši ugled podjetja. Ker je dobiček zaslužek lastnikov kapitala, ti seveda tovrstnim dejanjem niso naklonjeni.

Prezare niso nov pojav. Tudi za poslovno gospodarsko okolje ne. Zaradi tega so se že razvili različne tehnike in mehanizmi za odkrivanje in preprečevanje prevar. Namen tega raziskovalnega dela je torej predstaviti različne mehanizme, ki jih ima neko podjetje na razpolago in jih lahko uporabi pri odkrivanju in preprečevanju prevar, ter odgovoriti na dve vprašanji, in sicer: ali so notranji mehanizmi prispevali k odkrivanju in preprečevanju prevar in ali so uporabljeni notranji mehanizmi odkrili vse pojavne oblike prevar v obravnavanem podjetju.

Cilj projekta je na konkretnem primeru ugotoviti, katere pripomočke pri odkrivanju prevar je podjetje uporabilo in kako uspešno je bilo pri tem.

Magistrsko delo je sestavljeno iz dveh delov, teoretičnega in empiričnega.

V prvem delu gre najprej za metodo teoretičnega proučevanja problema. Gre predvsem za pregled domače in tuje literature z obravnavanega področja, internetih virov, prispevkov, člankov. Torej zajema sekundarne vire podatkov.

V uvodnem delu razložim pojme, kot so prevara in korupcija, in poskušam razložiti razloge za nastanek prevar. Te razdelim glede na posamezne tipe.

V nadaljevanju teoretičnega dela s pomočjo izbrane literature predstavim izbrane mehanizme preprečevanja in odkrivanja prevar v podjetju. V poslovnem okolju vedno obstajajo indici za nastanek prevar, vendar jih je mogoče do neke mere nadzorovati, kontrolirati in obvladovati z vzpostavljanjem notranjih kontrol. Pomembno vlogo pri vsem tem ima notranja revizija. Vloga notranje revizije je tudi v tem, da prepozna tveganja za nastanek prevar.

Informacijska tehnologija je danes pogosto orodje prevare. Vendar je v tem delu predstavljena kot orodje za odkrivanje in preprečevanje prevar. Tehnološki napredek, kot je izboljšana analitika podatkov, v kombinaciji s pravilnim pristopom do zaposlenih lahko pomeni orodje za preverjanje skladnosti poslovanja (Ernst & Young, 2019a). Raziskava EY kaže, da čedalje več podjetij uporablja napredne analitične tehnologije za spremljanje skladnosti poslovanja (Ernst & Young, 2019a). Ustrezna informacijska tehnologija lahko pomaga tako pri odkrivanju, preprečevanju in odzivanju na prevare. Danes ta že omogoča (Altexsoft, 2019):

- odkrivanje goljufij v realnem času,
- izboljševanje verodostojnosti podatkov,
- analiziranje vedenja pooblaščenih uporabnikov,
- odkrivanje skrite korelacije.

V drugem, empiričnem delu želim na konkretnem primeru predstaviti obravnavano problematiko.

Proučevano podjetje je slovensko podjetje, ki je del globalnega podjetja s sedežem v ZDA. Tam je sedež tudi vseh ključnih organov upravljanja in tudi notranje revizije. Na podlagi ocene tveganja je bilo podjetje v Sloveniji predmet notranje revizije.

Osnova za empirični del raziskovanega dela so predvsem interni viri podjetja – poročilo o ugotovitvah notranje revizije. Glede na podane ugotovitve so predstavljeni tudi ukrepi za preprečevanje prevar.

Nadalje sledi poglavje, v katerem je podana analiza ugotovitev. V tem delu je uporabljena tudi metoda opazovanja. V obravnavanem podjetju sem imela možnost objektivno opazovati delo interne revizije, uporabo informacijske tehnologije in korporacijsko politiko proti prevaram. Ravno tako sem imela vpogled v rezultate interne revizije, v spremembe na področju uporabe informacijske tehnologije in neprestano izobraževanje glede korporacijske etike na področju prevar. Na podlagi pridobljenega znanja iz strokovne literature sem podala kritične ugotovitve glede uporabe notranjih mehanizmov za preprečevanje prevar in odgovorila na zastavljena raziskovalna vprašanja.

1 PREVARE IN KORUPCIJA

Avtorji, stokovna literatura in tudi zakonodaja različno opredeljujejo prevare in korupcije. To magistrsko delo je usmerjeno v raziskovanje in odkrivanje prevar, ki se pojavljajo gospodrskih subjektih, zato sta v nadaljevanju razložena pojma prevare in korupcije v obsegu kot sta potrebna za razlikovanje med njima.

1.1 Definicija korupcije

Korupcija je, poleg organiziranega kriminala in terorizma, ena od največjih težav oziroma nevarnosti, ki preti tako Sloveniji kot tudi drugim delom sveta, torej je grožnja celotnemu svetu.

S svojim pojavom škoduje družbi, blaginji države, vladavini prava, demokratični ureditvi države, zmanjšuje ekonomski razvoj in zaupanje v državne organe.

Korupcija ima vse elemente enake kot prevare, s to razliko, da so storilci tovrstnih dejanj uradne osebe.

Kdo so uradne osebe, je določeno v Zakonu o integriteti in pranju denarja (ZIntPK), Ur. l. RS, št. 69/11. Uradne osebe so v ZIntPK definirane kot:

- funkcionarji,
- uradniki na položaju in drugi javni uslužbenci,
- poslovodne osebe in drugi člani upravljanja, vodenja ter nadzora v subjektih javnega sektorja,

- člani vodstvenih in nadzornih organov v pravnih osebah in pri samostojnih podjetnikih.

V Sloveniji so koruptivna dejanja naštetá v Kazenskem zakoniku RS (KZ), Ur. l. RS, št. 50/12. Ta dejanja so:

- sprejemanje podkupnine,
- nedovoljeno sprejemanje daril,
- kršitve proste odločitve volivcev,
- nedovoljeno dajanje daril,
- sprejemanje koristi za nezakonito posredovanje,
- dajanje daril za nezakonito posredovanje.

Vrste izgub in škode, ki so nastale kot posledica korupcije, so finančne izgube, materialna škoda, okoljska škoda, izguba kakovosti življenja, v skrajnih primerih tudi telesne poškodbe in smrt.

1.2 Definicija prevare

Prevára je vsaka nepoštenost ljudi, s katero želi ena oseba pridobiti korist pred drugo osebo (Comer, 2019, str. 4).

»Prevára je vsako nezakonito dejanje, za katero je značilna goljufija, utaja ali zloraba zaupanja« (IIA, str. 24).

Definicija prevare, kot je zapisana v Mednarodnih standardih strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju in so osnova za delovanje notranjih revizorjev, pravi, da je prevára vsako nezakonito dejanje. Potemtakem so za tovrstna dejanja zakonsko določene sankcije.

Prevára pa ni zgolj kaznivo dejanje, ampak tudi vsaka druga nepoštenost ljudi. Cilj te nepoštenosti je pridobiti korist. Tako pridobljena osebna korist, ki pa ni nujno tudi že kaznivo dejanje, ima lahko za posledico izgubo koristi za drugo osebo.

Notranja prevára v neki organizaciji je namerno zavajanje sodelavcev, izkoriščanje položaja in delovnega mesta, izkoriščanje strokovnega znanja, nepošteno delovanje, vse z namenom pridobiti materialne ali druge koristi (npr. ugled, avtoriteto) za sebe ali drugo osebo.

Ta širša opredelitev vključuje najrazličnejša ravnanja ljudi: vodstvenih delavcev, zaposlenih, direktorjev, drugih oseb.

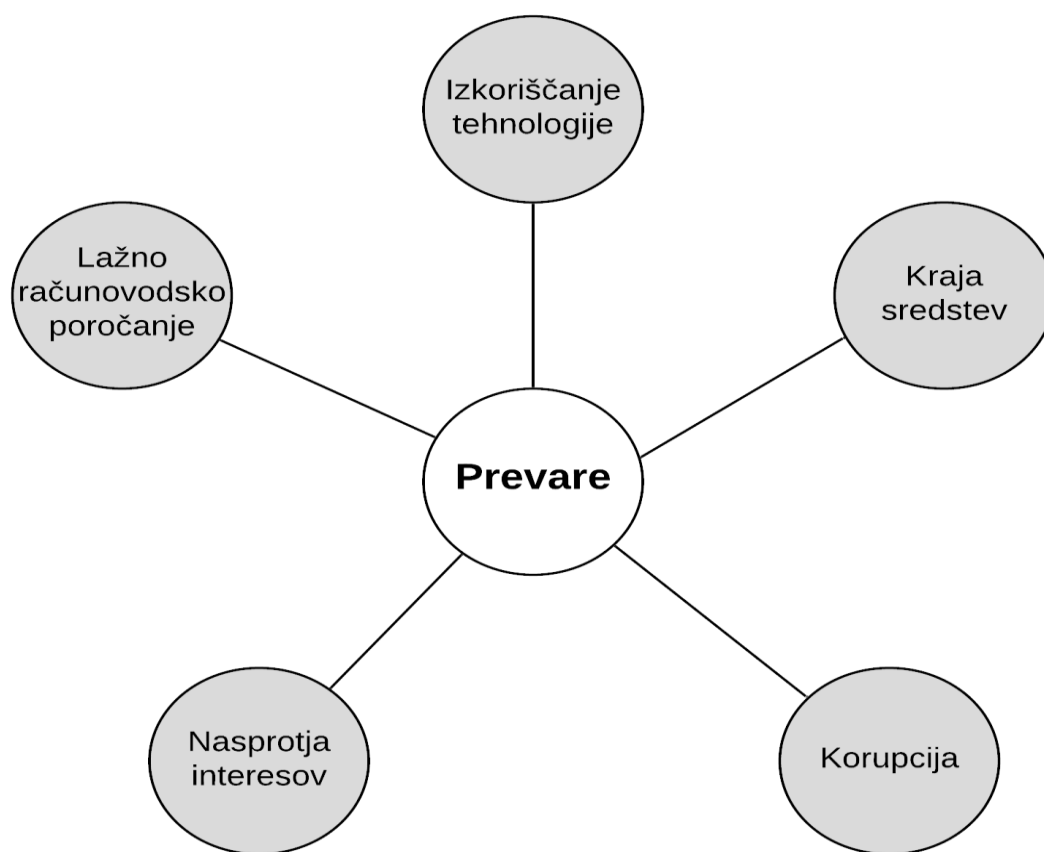
Danes živimo v času, ko je nepoštenost v porastu. Dnevno smo podvrženi informacijam o izogibanju plačevanja davkov, zlorabi instituta socialne varnosti, zavarovalniških goljufijah, zlorabah bolniškega staleža, lažnih izjavah, lažnih nadurah, uporabi premoženja podjetja v zasebne namene, kraji informacij, kraji podatkov ...

Da lahko govorimo o prevarah, morajo biti izpolnjeni naslednji pogoji (O'Gara, 2004, str. 2):

- storilčeva dejavnost je tajna,
- storilec krši zaupane dolžnosti organizacije,
- dejavnost storilca je usmerjena v iskanje osebne, ne vedno samo finančne, koristi,
- tovrstno dejanje organizaciji povzroči stroške ali izgubo prihodkov.

Slika 1 prikazuje glavne vrste prevar v podjetjih: lažno računovodsko poročanje, izkoriščanje tehnologije, kraja sredstev, nasprotje interesov in korupcija.

Slika 1: Glavne vrste prevar v podjetjih

Vir: Comer (2019, str. 5).

1.2.1 Nasprotje interesov

Do nasprotja interesov pride, ko posameznik postane nezanesljiv zaradi spopada med osebnimi interesi in poklicnimi zadolžitvami ali odgovornostmi. Takšen konflikt se zgodi, če ima podjetje

ali oseba lastniške interese, kot so denar, status, znanje, odnosi ali ugled, kar postavlja pod vprašaj nepristranskost njegovih dejanj, presoje in/ali odločanja.

Nasprotja interesov v poslu se običajno nanašajo na situacijo, ko so osebni interesi posameznika v nasprotju s poklicnimi interesi njegovega delodajalca ali podjetja, v katerem dela. Do navzkrižja interesov pride, ko se oseba odloči za osebno korist pred nalogami podjetja ali pa na nek način izkoristi svoj položaj za osebno korist (Segal, 2020).

Vsi člani posloводства imajo fiduciarne dolžnosti in dolžnosti lojalnosti do podjetij, ki jih nadzirajo in vodijo. Če se eden od direktorjev odloči za ukrepe, ki mu koristijo, na škodo podjetja, podjetju škoduje z navzkrižjem interesov (Segal, 2020).

Nekaj pogostih dejavnosti, ki lahko povzročijo navzkrižje interesov vključuje (Murray, 2020):

- neotizem,
- izraba notranjih informacij,
- odvečno nadomestilo.

Nepotizem pomeni naklonjenost bližnjim sorodnikom in tesno povezanim zaposlenim, je praksa dajanja uslug sorodnikom in bližnjim prijateljem pri zaposlovanju, napredovanju, premestitvi ali odpovedi (Murray, 2020).

Nepotizem se šteje za navzkrižje interesov, ko sorodnik mogoče ni najboljša izbira za izbrano delo.

Konflikti na delovnem mestu imajo lahko veliko različnih oblik. Obstajajo poslovne situacije, ko na primer delavec, ki ima podjetje ali je solastnik in tekmuje z delodajalcem (konkurenca na trgu) ter obstajajo osebne zadeve (npr. osebni odnosi z zaposlenimi). Navzkrižje nastane, ko ima delavec pooblastilo, da lahko zaposlenemu dvigne plačo ali omogoči napredovanje. Razgovori med njima pa postavljajo pod vprašaj tudi omejitve glede zaupnosti.

Navzkrižje interesov po zaposlitvi. Do navzkrižja interesov lahko pride tudi, ko nekdo zapusti delovno mesto ali podjetje, čeprav imajo podjetja številne omejitve, ki lahko preprečujejo tovrstne konflikte. Posloводство podjetja ima pogosto v svojih pogodbah konkurenčno klavzulo, ki preprečuje možnosti, da bi kdo vzel seznam strank svojega nekdanjega podjetja in mu neposredno konkuriral.

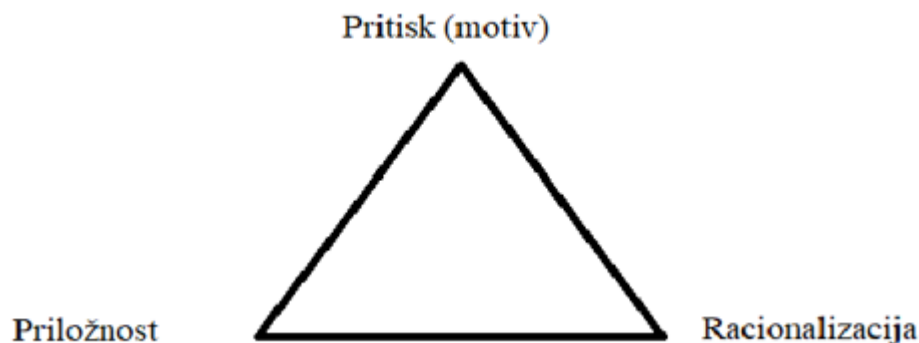
1.3 Spremenljivke povzročitve prevar

Da bi lažje razumeli, zakaj do prevar pride, moramo poznati dejavnike, ki povzročijo, da se posameznik odloči za prevaro.

V povezavi s spremenljivkami prevar je najbolj poznan tako imenovani trikotnik prevar, kot jih prikazuje slika 2. Trije dejavniki trikotnika prevar so (Soruke, 2016, str. 161):

- motiv (pritisk),
- priložnost,
- racionalizacija.

Slika 2: Trikotnik prevar

Vir: Soruke (2016, str. 162).

Motiv storilca prevare je lahko finančen ali nefinančen. Zaznavni primeri, ki motivirajo storilce, so: osebne finančne izgube, upad prihodkov (prodaje) podjetja, nezmožnost tekmovanja z drugimi podjetji, pohlep, živeti zunaj svojih finančnih zmožnosti, osebni dolg, nepričakovane finančne potrebe.

V nekaterih okoliščinah lahko negativni dogodki, ki so povezani z delovnimi pogoji zaposlene osebe (npr. slabe ocene uspešnosti, izguba plače ali ugodnosti, strah pred izgubo službe itd.), povzročijo finančni stres ali zamera do delodajalca, kar lahko igra pomembno vlogo pri odločitvi za prevaro. Ti dogodki so opozorilni znaki (angl. red flags), povezani s človeškimi viri. Kar 39 % storilcev prevar je doživelo kako obliko od opozorilnih znakov, povezanih s človeškimi viri, pred ali med njihovimi prevarami. Najpogostejša oblika sta negativna ocena uspešnosti (14 %) in strah pred izgubo službe (13 %) (Association of Certified Fraud Examiners 2018, str. 46).

Nefinančni motivi oz. pritiski so lahko: poročanje o boljših rezultatih, kot dejansko so, frustracije zaradi dela ali celo izziv premagovanja sistema, ego, osebna podoba, ugled (Kassem & Higson, 2012, str. 192).

Vendar tudi če motiv obstaja, človek prevare ne more storiti, če na drugi strani nima oz. ne dobi priložnosti, ki lahko privedejo do storitve prevare. Primeri priložnosti, ki lahko privedejo do prevare, so lahko: ena sama oseba upravlja veliko količino ključnih nalog podjetja, zapletene

transakcije ali zapletene organizacijske strukture, slabe notranje kontrole (Kassem & Higson, 2012, str. 192).

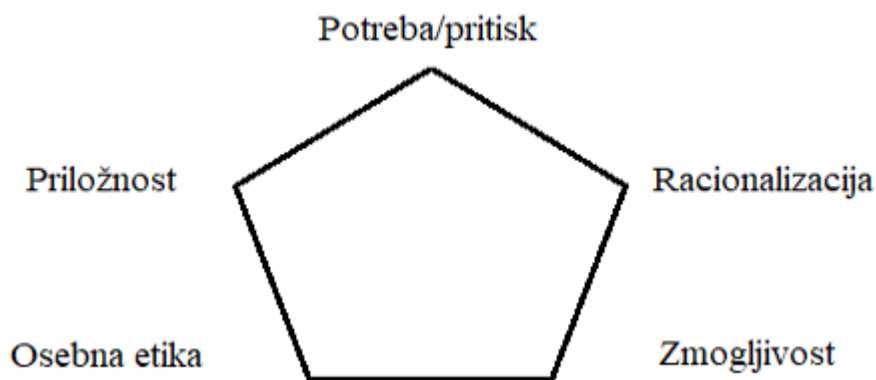
Na motivacijo vpliva tudi osebna etika prevaranta. Storilci tovrstnih dejanj so osebe z nizko osebno etiko, ki v tovrstnih dejanjih tudi ne vidijo nič slabega.

Storilec mora imeti veščine in sposobnosti (zmogljivosti), da stori goljufijo. Sposobnost storilca omogoča, da prepozna odprta vrata kot priložnost (Soruke, 2016, str. 162).

Sledi racionalizacija. Z njo storilci želijo svoje dejanje opravičiti na svoj racionalni način. Ker so to običajno ljudje brez kazenskih evidenc, sebe vidijo kot navadne poštene ljudi, ki so samo ujeti v slabe razmere. To jim omogoča, da opravičijo svoje dejanje na svoj sprejemljiv in opravičljiv način.

Slika 3 prikazuje spremenljivke povzročitve prevar. Na vrhu je potreba oziroma pritisk, ki v prevarantu sproži potrebo po prevari. Seveda če potrebi po prevari ne sledi priložnost, se ta ne more izvesti. Sledi zmogljivost in racionalizacija. Ali in kakšno prevaro bo storilec izpeljal, je odvisno od osebne etike posameznika.

Slika 3: Spremenljivke povzročitve prevar

Vir: Soruke (2016, str. 164).

Čeprav revizorji težko ocenijo vrednostni sistem vsakega posameznika v organizaciji, pa lahko ocenijo korporacijsko kulturo. Vsekakor pa mora revizor upoštevati vse spremenljivke za nastanek prevar, da lahko oceni tveganja za nastanek prevar v organizaciji.

1.3.1 Drevo prevar in mehanizmi odkrivanja

Drevo prevar je uporabljana shema za kategorizacijo prevar, ki jo je razvilo ACFE (Združenje preizkušenih preiskovalcev prevar).

Drevo prevar se deli na tri glavne veje (Association of Certified Fraud Examiners, brez datuma):

- korupcija,
- prevarantsko (računovodsko) poročanje,
- neupravičena pridobitev ali uporaba sredstev.

Če z vrstami prevar povežemo še organizacije oziroma institucije, ki se ukvarjajo s preprečevanjem in odkrivanjem prevar, dobimo razširjeno drevo prevar z mehanizmi njihovega odkrivanja.

Prevare pri računovodskih izkazih so namerno zavajanje bralca računovodskih izkazov. Namerno napačno prikazovanje, napačno prikazovanje ali opustitev finančnih podatkov daje vtis, da je organizacija finančno trdna in v bistveno boljši finančni kondiciji, kot dejansko je.

Ključni vidik pri ugotavljanju, ali je napačna navedba goljufiv dokaz, je, da je poslovodstvo nameravalo napačno predstaviti računovodske izkaze, ali je napačno navedbo povzročila nenamerna napaka (Leonard, 2017, str. 288).

Preiskave prevar v računovodskih izkazih so predvsem področje zunanje revizije (slika 4).

Zunanji revizor se skladno z mednarodnimi standardi revidiranja imenuje neodvisni revizor. Skladno s temi standardi mora revizor izpolnjevati pogoje, da je zagotovljena neodvisnost in strokovnost. Revizor pridobi ustrezne dokaze in zagotovi, da lahko poda mnenje o tem, ali računovodski izkazi v vseh pomembnih pogledih predstavljajo pošteno oziroma resnično stanje podjetja. Revizorjevo mnenje je zagotovilo, da računovodski izkazi kot celota ne vsebujejo nobene pomembne napačne navedbe zaradi prevare ali napake (MSR 200, 2021, str. 5).

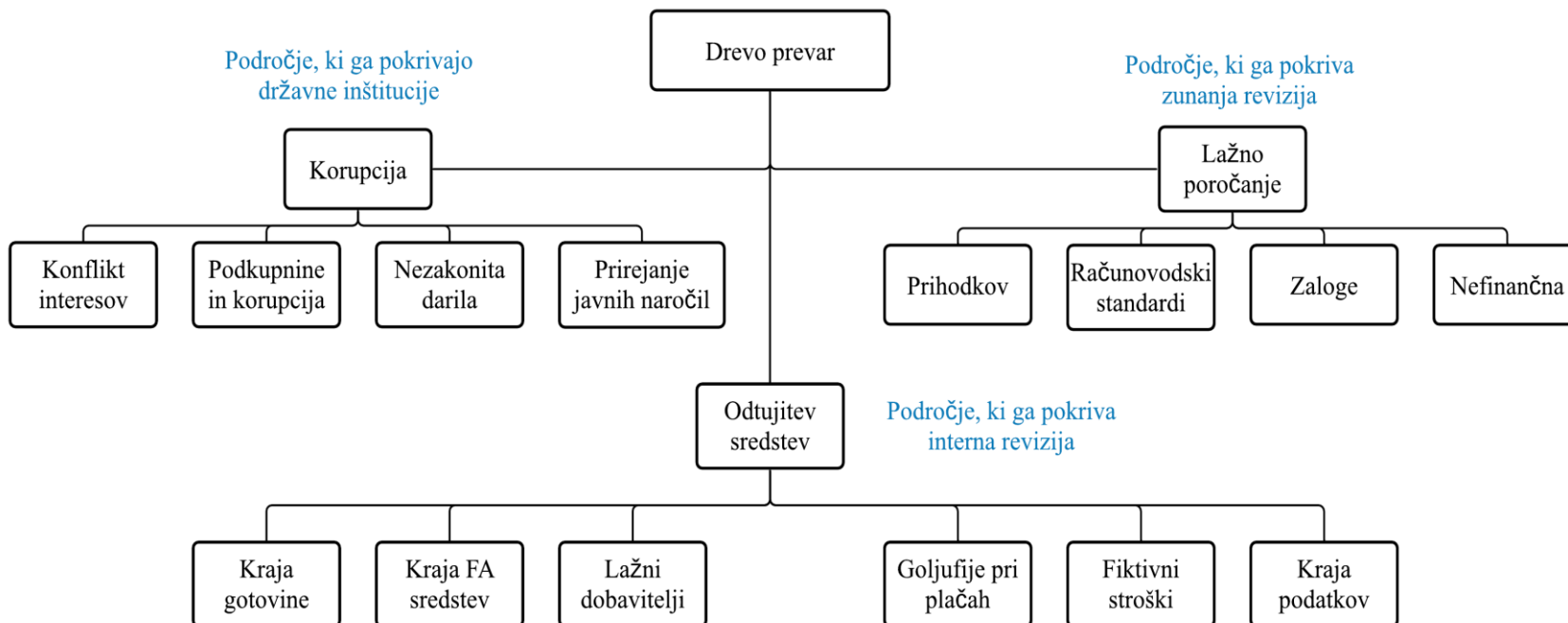
Učinkovita funkcija notranje revizije pa je, da vnaprej obvesti o nevarnosti prevare in s tem pomaga odkriti in preprečiti prevarantsko računovodsko poročanje.

Notranja revizija je »prva obrambna linija« pred prevarami zaradi njihovega poznavanja in razumevanja poslovnega okolja in struktur notranjega nadzora. Organizacije z notranjo revizijsko funkcijo bolj verjetno poročajo o primerih goljufij kot drugi (Halbouni, Obeid & Garbou, 2016).

Slika 4 prikazuje drevo prevar, ki ga sestavljajo korupcija, prevarantsko računovodsko poročanje in neupravičena pridobitev ali uporaba sredstev (odtujitev). Odkrivanje korupcije je področje, ki ga pokrivajo državne inštitucije. Lažno računovodsko poročanje odkriva predvsem zunanja revizija, odtujitev sredstev: kraja gotovine, kraja osnovnih sredstev, prevare pri poravnavanju obveznosti do dobaviteljev, prevare pri obračunu in izplačilu plač, fiktivni stroški in kraja podatkov, pa je področje interne revizije .

Slika 4: Drevo prevar in mehanizmi odkrivanja prevar

Vir: Association of Certified Fraud Examiners (2018).

2 NOTRANJI MEHANIZMI ZA ODKRIVANJE IN PREPREČEVANJE PREVAR

2.1 Notranja revizija

Besedno zvezo »notranja revizija« zelo pogosto povežemo z nečim, kar pomeni izgubo časa ali mogoče celo nek strah pred tem, da nekdo pregleduje poslovanje podjetja. Velikokrat notranjo revizijo celo zamenjujemo s t. i. kontrolingom. To delovno mesto je v zadnjem času zelo popularno predvsem v podjetjih, v katerih notranja revizija ni obvezna. Zato je nujno potrebno, da preprosto razložimo, kaj notranja revizija pravzaprav je, kdaj se je začela razvijati, kako se razlikuje od drugih oddelkov ali delovnih mest v podjetju, katerih naloga je tudi nekakšen kontroling, in kakšno funkcijo v organizaciji notranja revizija ima.

Notranja revizija je neodvisna in objektivna dejavnost dajanja zagotovil, ki je zasnovana z namenom, da doda vrednost in izboljša poslovanje organizacije. Organizaciji pomaga doseči zastavljene cilje s sistematičnim, discipliniranim pristopom za oceno in izboljšanje učinkovitosti procesov poslovanja, nadzora in upravljanja (AccountingEdu.org, 2020). Najenostavnejše naloge notranje revizije so (AccountingEdu.org, 2020):

- objektivni pregledi poslovnih procesov organizacije,
- ocenjevanje učinkovitosti postopkov za obvladovanje tveganj,
- preiskovanje in predlaganje ukrepov za zaščito pred goljufijami in krajo premoženja podjetja,
- zagotavljanje, da organizacija upošteva ustrezne zakone,
- pripravljane priporočil, kako izboljšati notranje kontrole in procese upravljanja.

Vse definicije notranje revizije to opredeljujejo kot »neodvisno« in to je zelo pomembna komponenta vloge notranje revizije. Umestno je sicer vprašanje, kako je lahko ta neodvisna, če je del organizacije.

Neodvisnost pomeni, da se lahko vodstvo v celoti zanese na ugotovitve in priporočila revizije. Notranja revizija je tista funkcija v sodobni organizaciji, ki je popolnoma ločena tako od operativnih komponent kot funkcionalnih skupin osebja (Spencer Pickett, 2011, str. 141).

Oddelek oziroma služba notranje revizije mora biti v podjetju ustrezno umeščena. To pomeni, da to ni del neke druge organizacijske enote podjetja (npr. računovodstva ali financ ...), ampak je povsem samostojna enota, ki je podporna organom upravljanja oz. poslovodstvu podjetja.

Naloga notranjih revizorjev je ugotoviti, kje so šibkosti v delovanju podjetja, kje so notranje kontrole pomanjkljive ali jih mogoče sploh ni. Notranja revizija na podlagi ugotovljenih postopkov lahko tudi ugotovi, da izvajanje procesov v podjetju poteka neracionalno. Njena naloga pa vsekakor ni odpravljanje ugotovljenih nepravilnosti. Notranja revizija organom upravljanja poda poročilo o ugotovitvah, lahko tudi priporočila, vendar nikakor ni pristojna za izvajanje aktivnosti v zvezi z odpravljanjem napak oziroma nepravilnosti.

Notranji revizor mora tudi primerno usposobljen. Za opravljanje nalog notranjega revidiranja danes ni dovolj, da revizor dobro pozna računovodske standarde in pravo (Viršek, 2018). Zelo pomembno je tudi, da ima znanje s področja informacijske tehnologije. Ravno tako mora imeti znanje s področja, na katerem opravlja revidiranje. Ker je težko imeti tako zelo širok nabor znanja, obstajajo revizorji, ki so izrecno specializirani samo za določeno področje. Tako poznamo npr. revizorje za področje informacijske tehnologije ...

Revizorji morajo opraviti tudi predpisano usposabljanje. Za področje raziskovanja prevar opravijo posebno usposabljanje in pridobijo naziv preizkušeni raziskovalec prevar. Po uspešno zaključenem izobraževanju so vpisani tudi v javno dostopen register notranjih revizorjev.

Po tem kratkem pregledu ključnih značilnosti lahko zaključimo, da kontroling v podjetju ni notranja revizija. Ravno tako ne govorimo o notranji reviziji, ko ima podjetje sicer zaposlenega notranjega revizorja (torej osebo, ki je usposobljena za opravljanje nalog notranje revizije in je vpisana v register notranjih revizorjev), pa ta opravlja finančno-računovodska dela. Povsem nelogično je namreč, da bi ista oseba pri opravljanju notranjih revizijskih nalog kontrolirala samo sebe.

Notranja revizija je za nekatere organizacije obvezna, tako npr. za uporabnike proračunskih sredstev, javna podjetja (torej tista, ki kotirajo na borzi), banke in zavarovalnice. Za vsa druga podjetja in organizacije ni obvezna, vendar to še ne pomeni, da tudi ni smotrna. Podjetja lahko storitev notranjega revidiranja »najamejo« na trgu in jim je ni treba organizirati kot posebno službo v sklopu podjetja. Lahko se odločijo tudi za revidiranje samo za neko specifično področje, ker lahko lastniki sami prepoznajo določeno tveganje, pa sami nimajo dovolj znanja ali časa, da bi to področje podrobneje raziskali.

Storitev notranjega revidiranja je gospodarska dejavnost. Pomembno je, da izvajalci te storitve delujejo po vseh načelih in predpisih, ki urejajo to področje.

Zelo pomembno je tudi razlikovanje med notranjo in zunanjo revizijo. Naloga zunanje revizije je, da preveri, ali so računovodski izkazi podjetja sestavljeni v skladu s standardi (Slovenskimi računovodskimi standardi ali Mednarodnimi standardi računovodskega poročanja). Zunanja revizija preveri, ali računovodski izkazi izkazujejo pravilno in pošteno sliko podjetja.

Uporabniki informacij zunanje revizije so vlagatelji, potencialni ali obstoječi, splošna zainteresirana javnost.

2.1.1 Revizija prevar

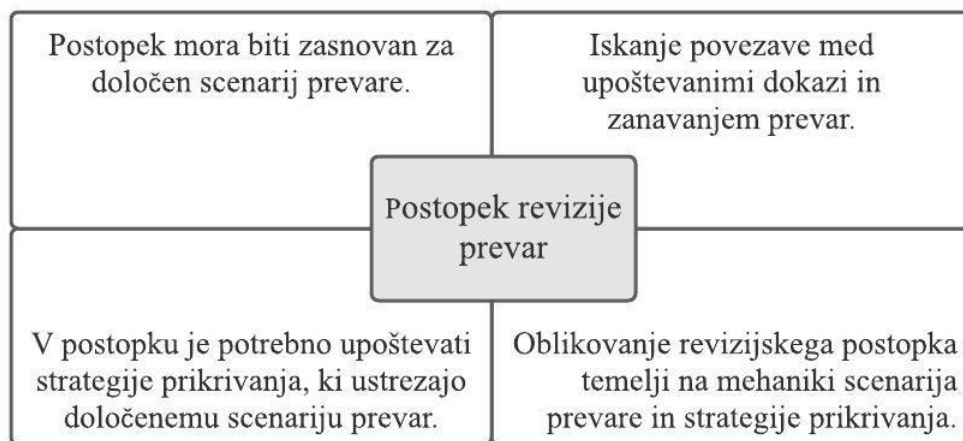
Revizija prevar je metodološko orodje, ki se uporablja za odzivanje na tveganje goljufij v nosilnih poslovnih sistemih. Gre za kombinacijo postopkov ocene tveganja, rudarjenje podatkov in revizijskih postopkov, namenjenih iskanju in prepoznavanju scenarijev prevar (Leonard, 2017, str. 4).

Revizija prevar je uporaba revizijskih postopkov, namenjenih povečanju možnosti odkrivanja prevar v primarnih poslovnih sistemih. Koraki odkrivanja tovrstnih prevar so (Leonard, 2017, str. 4):

- Ugotovitev tveganja prevare. Postopek se začne z identifikacijo sistemov prevar in prilagajanja shem prevar v scenarije prevar.
- Ocena tveganja prevar. V tradicionalni revizijski metodologije je ocena tveganja prevar postopek povezovanja notranjih kontrol s scenarijem tveganja.
- Postopek revizije prevar. Revizijski postopek se osredotoča na zbiranje revizijskih dokazov.
- Sklep o prevari. Sklep je eden ali rezultat, ki zahteva, da se transakcija napoti na preiskavo, ali pa vodi do ugotovitve, da ne obstajajo tveganja za obstoj ali nastanke prevar.

Postopek revizije prevar ima štiri vidike (slika 5).

Slika 5: Postopek revizije zasnovan za odkrivanje prevar

Vir: Leonard (2017, str. 100).

Analiza podatkov o prevarah je postopek uporabe podatkovnega rudarjenja, s katerim se zaznajo tveganja za obstoj ali nastanek prevar, ki ustrezajo določenemu scenariju prevar. Postopek se začne z načrtom za analizo podatkov in konča z revizijskim pregledom dokumentov, notranjih kontrol in razgovorov, da se ugotovi, ali določena transakcija vsebuje tveganje za prevare ali prevara kot taka že obstaja, ali transakcija preprosto vsebuje podatkovne napake (Leonard, 2017, str. 2).

Podatkovno rudarjenje je v bistvu način iskanja transakcij, ki so skladne s shemo prevar, in nastale transakcije, ki so izolirane in so povezane s podatkovnim profilom specifične sheme prevare. Podatki, ki iz tega izhajajo, so podlaga za prepoznavanje sprememb shem prevar, strategij prikrivanja in s tem povezanim tveganjem za prevare ter priložnosti za prevare (Leonard, 2008, str., 70).

Scenarij prevar opisuje, kako se shema prevar pojavlja v primarnih poslovnih sistemih podjetja. Scenarij prevar ima komponente, ki vplivajo na načrt za analizo podatkov (Leonard, 2017, str. 29–31):

- Oseba, ki povzroči prevaro. Izhodišče je določiti notranje in zunanje strani, ki so povezane s poslovno funkcijo podjetja. Z notranje strani so to lahko posamezniki, ki imajo neposreden dostop do ustvarjanja ali spreminjanja baze podatkov, ali druga oseba, ki je »lastnik transakcije«. To je oseba, ki kreira transakcijo. Tretja oseba je vodstvo, ki lahko spreminja kreirane transakcije.
- Struktura entitete. Izraz subjekt je namenjen označevanje na kaj je transakcija vezna v poslovnem sistemu. Npr. na obračunu plače je subjekt zaposleni, pri računovodskem poročanju gre za kombinacijo konto kartice glavne knjige in subjekta, povezanega s poslovnim sistemom.
- Izjava o prevarah. Prvi korak je prepoznati goljufivo dejanje. Drugi korak je razumeti, kako to goljufivo dejanje povezati z bazo podatkov.

Zunanje osebe, ki lahko povzročijo prevaro, so posamezniki ali organizirane skupine posameznikov. Ključni dejavnik za to skupino je priložnost za tovrstno dejanje. Te skupine lahko storijo dejanje z izkoriščanjem šibkega notranjega nadzora, s podkupovanjem ali izsiljevanjem zaposlenih ali v tajnem dogovarjanju s prodajalci in kupci. Kot zunanje osebe so lahko npr. bivši zaposleni ali oseba, kateri lahko zaposleni hote ali nehote zaupa šibkosti sistema podjetja.

Pri oblikovanju baze podatkov za podatkovno rudarjenje je pomembno zavedati se, da ena velikost ne ustreza vsem. Vsaka različna shema prevare zahteva drugačne podatke. Pri načrtovanju oblikovanja obsega baze podatkov je (Leonard, 2008, str. 71):

- potrebno razumevanje podatkov,
- ujemanje elementov baze podatkov s profilom podatkov o prevarah,
- uporaba teorije izključitve in vključitve za elemente baze podatkov, povezane s profilom podatkov o prevarah,
- izvedba analize celovitosti podatkov na elementih baze podatkov, povezanih s profilom podatkov o prevarah,
- ugotavljanje možnosti lažno pozitivnih rezultatov,
- razvoj načrta vzorčenja,
- razumevanje pogostih napak pri razvoju analize podatkov.

Lažno pozitivna transakcija je transakcija, ki se ujema z identifikacijo tveganja, opredeljeno v profilu podatkov o prevarah, vendar transakcija ni goljufiva transakcija.

Viri za preiskave prevar praviloma spadajo v štiri kategorije oziroma spretnosti. V večini primerov je potrebna večina, če ne celo vsi, če želimo popolno preiskavo suma prevare. Ti sklopi spretnosti so ponazorjeni v sliki 6.

Slika 6: Viri za preiskave prevar

Vir: PWC (2021).

Tradicionalno preiskovanje prevar se opira na raziskovanje ob prisotnosti fizične sledi dokumentov (papirja). V današnjem poslovnem okolju pa se je sled papirja nadomestila z računalniškimi zapisi in z drugimi elektronskimi napravami.

V moderno raziskovanje prevar se je vpeljal koncept forenzične raziskave računovodskih prevar in računalniške forenzike (angl. computer forensics).

Tehnološki napredek omogoča uvedbo avtomatiziranih kontrol za preprečevanje in zaznavo prevar ter s tem neprekinjen nadzor, ki lahko prepreči prevaro. Računalniška forenzika je preiskovalna veda, ki vključuje ohranjanje programske in strojne opreme v izvornem stanju vključno z dokumentacijo ter identifikacijo in pridobitev na njej shranjenih podatkov za dokazovanje in analizo izvornih vzrokov prevar (Hmelak, 2019). Primeri računalniške forenzike so (Hmelak, 2019):

- obnovitev izbrisane elektronske pošte,
- spremljanje elektronskih sporočil z vidika kazalnikov prevar,
- preiskovanje računalniških zapisov, ko delavcu preneha pogodba o zaposlitvi,
- ponovna pridobitev že izbranih sporočil, podatkov oziroma formatiranje trdih diskov.

Preiskovanja poslovanja podjetja lahko razdelimo na tri vrste: revidiranje, preiskovanje prevar in forenzične preiskave, ki imajo nekatere skupne lastnosti in obstajajo tudi razlike med njimi. Osnovne stične točke vseh treh vrst preiskovanj so (Inštitut za poslovodno računovodstvo pri VRŠ, 2015, str. 11):

- preventivna vloga pri zmanjševanju prevar,
- uporaba preiskovalnih metod,
- zbiranje dokazov,
- interdisciplinarnost, preiskovalci morajo imeti različne sposobnosti, znanja z več različnih področij,
- preiskovalci morajo imeti enake profesionalne lastnosti (ciljno usmerjenost, marljivost, kritično razmišljanje ...).

Tabela 1 prikazuje razlike med revidiranjem, preiskovanjem prevar ter forenzičnim preiskovanjem glede na čas, obseg, cilj, metodiko, postavljanjem domnev in ekipe, potrebne za posebno vrsto raziskovanja.

Tabela 1: Razlike med revidiranjem, preiskovanjem prevar in forenzično preiskovanje

	Revidiranje	Preiskovanje prevar	Forenzično preiskovanje
Čas	Izvaja se redno.	Izvaja se občasno na podlagi utemeljenega suma.	Izvaja se po potrebi na osnovi domneve ali neustreznega delovanja.
Obseg	Zajema splošno preiskavo glede na materialno pomembnost.	Izvaja se, da se ovrže ali potrdi utemeljeni sum.	Izvaja se, da se ovrže ali potrdi domneva ali neustrezno/ustrezno delovanje.
Cilj	Izdelava mnenja.	Ugotoviti, ali se je prevara zgodila, to dokazati in ugotoviti, kdo je odgovoren.	Na osnovi dokazov ugotoviti, ali so domneve upravičene in kakšen je finančni obseg.
Metodika	Preiskovanje ob uporabi računalnikov, revizijskih standardov in etike.	Pridobivanje zahtevanih dokazov za potrditev krivde neodvisno od subjekta preiskovanj ob uporabi profesionalnih standardov in etike.	Neodvisno pridobivanje dokazov o upravičenosti domneve in za ugotovitev finančnih posledic ob uporabi profesionalnih standardov in etike.
Domneva	Profesionalni skepticizem.	Pridobitev zadostnih dokazov za konkretno izvedeno prevaro.	Pridobitev zadostnih dokazov za potrditev ali zavrnitev domneve.
Ekipa	Izvaja se z ekipo, ki je vnaprej predvidena.	Izvaja se tudi s strokovnjaki z drugih področij (kadroviki, zunanji svetovalci ...)	Izvaja se s profesionalno ekipo, ki je oblikovana za namen konkretne preiskave.

Vir: Inštitut za poslovodno računovodstvo pri VRŠ (2015, str. 12).

Metode forenzičnega raziskovanja se uporabljajo tudi na drugih področjih in se samo na področju preiskovanja prevar. Ker je cilj forenzičnega preiskovanja tudi ovrednotiti finančne obsege, se te metode lahko uporabijo povsod tam, kjer je treba oceno izraziti v denarju (vrednotenje nepremičnin, druge ocene, ki so podlaga za vrednotenje).

2.2 Informacijska tehnologija

Sodobna tehnologija je pomembna komponenta pri preprečevanju in odkrivanju prevar. Čeprav danes veliko bolj govorimo o informacijski tehnologiji kot orodju za prevare, pa lahko sodobno informacijsko tehnologijo uporabimo tudi za preprečevanje in odkrivanje prevar. Danes jo uporabljajo tako državni organi, ko govorimo o odkrivanju in preprečevanju korupcije, kakor tudi notranja revizija kot samostojni organ znotraj podjetja, ko govorimo o preprečevanju in odkrivanju prevar.

Dobra novica je, da napredek v tehnologiji, predvsem umetno inteligenco, strojno učenje in avtomatizacijo, lahko uporabimo za to, da podjetje deluje skladno. Vključitev forenzične analize podatkov v digitalno strategijo podjetja je priložnost za izboljšanje zmanjšanja tveganja pred zlorabami in prevarami ter izboljšanje preglednosti poslovanja (Ernst & Young, 2019b).

Tehnološki napredek pri skladnosti, kot je izboljšana analitika podatkov, v kombinaciji s pristopom, usmerjenim na zaposlene, bo pri skladnosti delovala kot ključno gonilo inovacij, in sicer kot (Ernst & Young, 2019b):

- širjenje analize podatkov kot orodja za upravljanje skladnosti,
- napredek napovedanih zmogljivosti »velikih podatkov« pomeni, da se lahko analitika uporablja za spremljanje odločitev v realnem času, kar pomeni pri prepoznavanju in preprečevanju goljufij in učinkovitejšem nadzoru,
- uporaba umetne inteligence v podjetjih, da v realnem času nadomestijo pouk v učilnicah in na spletu z individualiziranimi komunikacijami na podlagi ocene tveganja.

Podjetje bo torej vzpostavilo vse notranje mehanizme za preprečevanje prevar. Vendar je zelo pomembno, da v primeru, ko podjetje zazna prevaro, to hitro in učinkovito odkrije. Za primer, kjer lahko prikažemo uporabo informacijske tehnologije kot orodje hitrega in učinkovitega odkrivanja prevar, lahko vzamemo prevare računovodskih izkazov.

Torej podjetje je zaznalo prevaro v računovodskih izkazih. Če je količina podatkov prevelika, da bi raziskovalec pregledal vsako transakcijo, vsako knjižbo, potem izbere drugo metodo, metodo t. i. pomembnosti transakcije. V tem primeru sicer obstaja možnost, da se prevara tudi ne odkrije.

Z uporabo sodobne tehnologije lahko raziskovalec opravi revizijo vseh transakcij in ne samo transakcij iz izbranega vzorca.

S časom se ni nič bistveno spremenila varnost, temveč njena tehnologija. Kljub temu da je tehnologija ključni element varnostnega sistema, je tudi pomanjkljivost, če se ne uporablja pravilno. Čeprav za tehnološke elemente običajno uporabljamo izraz »tehnološke rešitve« – in

del tehnoloških rešitev je tudi sodobna informacijska tehnologija – je nemogoče imeti »rešitev«, ne da bi jo upravljali ljudje.

Danes je seznam razpoložljive varnostne tehnologije verjetno neskončen in ko se podjetje odloči za vpeljavo neke varnostne tehnologije in ko je proces implementacije dokončan, obstaja verjetnost, da je ta v tem času že zastarela.

2.2.1 Strojno učenje kot orodje za preprečevanje in odkrivanje prevar

Podjetja danes posedujejo ogromno količino podatkov, ki jih je nemogoče imeti v celoti pod nadzorom. Ravno tako je nemogoče te do podrobnosti pregledati, če se zazna prevara. Klasični pristop k odkrivanju prevar temelji na vzorčenju, ko raziskovalec iz količine podatkov izbere določen vzorec in ga pregleda. Za vzorec se odloči na podlagi ocene tveganja in pomembnosti transakcije. Ti postopki so sicer lahko učinkoviti, vendar so v dobi velikih podatkov tudi nepraktični in se ne morejo spoprijeti z velikimi količinami nestrukturiranih podatkov.

Vendar pa v vedenju posameznika obstajajo tudi prefinjeni načini vedenja in obnašanja, ki pa na prvi pogled niso tako očitni, ampak lahko vseeno pomenijo prevaro.

Strojno učenje omogoča izvajanje algoritmov, ki obdelujejo velike nabore podatkov s številnimi spremenljivkami in pomagajo najti skrite korelacije med vedenjem uporabnika in verjetnostjo goljufivih dejanj. Druga prednost sistemov strojnega učenja v primerjavi s pravili je hitrejša obdelava podatkov in manj ročnega dela. Pametni algoritmi se na primer dobro prilegajo vedenjski analitiki in tako pomagajo zmanjšati število korakov preverjanja (Altexsoft, 2019).

Tabela 2 prikazuje razlike med klasičnim načinom odkrivanja prevar in odkrivanjem, zasnovanim na osnovi strojnega učenja.

Tabela 2: Klasični način odkrivanja prevar vs odkrivanje prevar na osnovi strojnega učenja

Zasledovanje očitnih in vnaprej predvidljivih scenarijev prevar.	Iskanje skritih in implicitnih korelacij v podatkih.
Zahteva veliko ročnega dela.	Samodejno zaznavanje možnih scenarijev prevar.
Več korakov preverjanja in povečevanje števila ukrepov za preverjanje.	Zmanjšanje števila ukrepov za preverjanje.
Proces, ki zahteva veliko časa.	Obdelava podatkov in podajanje informacij v realnem času.

Vir: Altexsoft (2019).

Seveda pa klasični pristopi k odkrivanju prevar še vedno prevladujejo nad odkrivanjem prevar s pomočjo sodobne tehnologije. So pa tudi izjeme, saj vodilne finančne institucije že uporabljajo tehnologijo strojnega učenja za boj proti goljufom. Na primer, MasterCard je integriral strojno učenje in umetno inteligenco za sledenje in obdelavo spremenljivk, kot so velikost transakcije, lokacija, čas, naprava in podatki o nakupu. Sistem oceni vedenje računa pri vsaki operaciji in v realnem času presodi, ali je transakcija lažna (Altexsoft, 2019).

2.3 Korporacijska politika podjetja proti prevaram

Podjetja čedalje več finančnih sredstev namenjajo za informacijsko tehnologijo, ki bi preprečevala zlorabe in prevare. Vendar moramo vedeti, da še vedno največ prevar povzročijo zaposleni, zato je pomembno, da podjetja ustvarjajo ustrezno notranje okolje in zaposlene neprestano izobražujejo. Prevare namreč povzročajo ljudje in ne organizacije.

Tu gre predvsem za vzpostavitev in ohranjanje ustrezne organizacijske kulture podjetja. Ta je nujni pogoj za konsistentno in ciljno orientirano usposabljanje zaposlenih (Časnik Finance, časopisno založništvo, 2019).

Da bi zmanjšale zaznane možnosti, morajo organizacije ustvariti delovno okolje, ki zaposlene odvrača od prevar ali korupcije.

Organizacije bi morale razviti celovite programe za obvladovanja skladnosti poslovanja, ki jih sestavljajo (Peltier-Rivest, 2018):

- ugotavljanje tveganja goljufij in korupcije ter analize in postopki ocenjevanja verjetnosti, da se bodo pojavila tveganja in potencialne izgube ...
- usmerjene politike in notranji nadzor, namenjen preprečevanju in odkrivanju goljufije in prevar pri vseh poslovnih dejavnostih podjetja,
- podrobni izvedbeni ukrepi za zgoraj navedene politike in nadzor,
- postopki ocenjevanja učinkovitosti notranjih kontrol,
- mehanizem anonimnega poročanja o nepravilnostih,
- načrt komunikacije in usposabljanja.

Program za obvladovanje skladnosti poslovanja, ki vsebuje vse naštetje komponente, imenujemo korporacijska politika podjetja (organizacije) proti prevaram.

Programi upravljanja s tveganji nastanka prevar morajo odražati organizacijske cilje ter regulativne in pravne obveznosti. Seveda je treba te programe redno ocenjevati in jih nenehno izboljševati.

Ukrepe iz programa mora podjetje prilagoditi zahtevam organizacije tako, da upošteva posebne zahteve organizacije in jih izvaja na način, ki je razumen in sorazmeren s prevarami, ki so zaznane v podjetju.

Zlasti je potrebno program uskladiti z veljavno zakonodajo, lokacijo projektov in zaznavanjem tveganja. Pogodbe ali projekti z majhno vrednostjo ali z majhnim tveganjem naj imajo nižjo stopnjo preventivnega ukrepanja. Vendar je pomembno, da so tudi področja z manjšim tveganjem vključena v program obvladovanja.

Pri ocenjevanju tveganj in oblikovanju korporacijske politike proti prevaram naj organizacije upoštevajo naslednje dejavnike (Global Infrastructure Anti-Corruption Center, 2021):

- velikost organizacije: velika podjetja, ki imajo večje število zaposlenih in večje število vodstvenega osebja, morajo oblikovati drugačen program kot podjetje z le nekaj zaposlenimi;
- države in sektorji, v katerih organizacija deluje; podjetje, ki deluje na lokacijah in/ali v bolj tveganih sektorjih, naj pripravijo bolj obsežen program;
- narava, obseg in zapletenost dejavnosti organizacije: nadzor proti prevaram v organizacijah, katerih transakcije so bolj obsežne in velikih vrednosti, mora biti bistveno bolj obsežen kot npr. v organizacijah, katerih transakcije so manjših vrednosti;
- struktura zaposlenih: različne kategorije poslovnih sodelavcev lahko predstavljajo različno stopnjo tveganja za prevare.

2.3.1 Načrt komunikacije in usposabljanje zaposlenih

Redno usposabljanje zaposlenih je pomemben del programa za spoštovanje pravil. Pravilna komunikacija in usposabljanje bistveno pomagata pri ozaveščenosti glede preprečevanja goljufij in omogočata boljšo realizacijo organizacijske politike proti prevaram.

Izobraževanje pomaga tudi zmanjšati etično racionalizacijo, ki jo zaposleni lahko uporabijo za moralno upravičene storitve goljufije (Peltier-Rivest, 2018).

Mnoge organizacije se zanašajo na predpostavko, da ljudje razumejo in se zavedajo svoje odgovornosti in imajo potrebno izobrazbo ter spretnost za kompetentno izpolnjevanje svojih obveznosti. Vendar pa za tipično organizacijsko strukturo velja pravilo 80 : 20. To pomeni, da 80 % vseh delovnih procesov nadzira 20 % zaposlenih (Petrucci, 2013, str. 53).

V organizacijah, kjer primanjkuje dobrega usposabljanja, bodo vrzeli v spretnostih in znanjih, potrebnih v razumevanju goljufij, oblikovanju učinkovitih kontrol in nadzorov. Slaba usposobljenost zaposlenih lahko pomeni poslovni neuspeh, izgube ali celo globe. Kadar se

odgovorni v podjetju ne zavedajo tveganj goljufij zaposlenih, ni gonilne sile, ki bi zagotovila, da se nadzor za zaščito pred goljufijami izvaja in uporablja (Spencer Pickett, 2012, str. 71).

Da bi podjetja pridobila zaupanje in preprečila vsakršne strahove glede anonimnega poročanja, morajo v svoj program usposabljanja vključiti tudi te mehanizme. Brez ozaveščenosti zaposlenih o mehanizmih anonimnega poročanja so ti lahko manj učinkoviti.

2.4 Funkcija posloводства pri preprečevanju prevar

Če proučujemo velike škandale, vedno pridemo do propada vodstva. Posloводство ni vzdrževalo ustreznih etičnih verig odgovornosti. Če že niso propadli zaradi lastnih dejanj, so propadli zaradi pomanjkanja nadzora. Zato je eno najučinkovitejših orodij za boj proti goljufijam razvijanje zavedanja v vsakem organizacijskem procesu glede etičnih pričakovanj posameznikov in potencialnih posledic goljufij. Za to morajo organizacije vzdrževati verigo opredeljenih odgovornosti (Petrucci, 2013, str. 195).

Posloводство po navadi dobi največji delež dohodka podjetja, zato bi moralo slediti naslednjim ciljem (Petrucci, 2013, str. 195):

- narediti tisto, kar je za podjetje najboljše (t. i. fiduciarna odgovornost),
- ustvarjati in vzdrževati vrednosti za delničarje,
- vzpostaviti etični ton na vrhu (dajanje dobrega zgleda zaposlenim),
- zagotavljati, da tok v organizaciji ostane povezan (obstaja ena velika organizacijska veriga),
- biti dober korporacijski državljan (vzdrževati in ustvarjati pravilne korporacijske etike).

Eden največjih dejavnikov prevar, ki jih zagreši posloводство, je prepričanje, da so pomembni le spodnji rezultati (ustvarjanje bogastva z manipulacijo števil in spodnjih vrstic), da bi ustvarili potrebno preusmeritev za ohranitev lastnih interesov.

Prevaro, ki jo je mogoče enostavno racionalizirati, je enostavno tudi storiti. Zrelo okolje za prevare ustvarjajo naslednje pomanjkljivosti v organizacijskem procesu (Petrucci, 2013, str. 203 in 204):

- Prevaro je mogoče enostavno storiti, kadar podjetje nima potrebnih veščin in kompetenc za učinkovito spremljanje in nadzor nad svojimi vodilnim člani.
- Razumevanje pohlepa. Prevaro je enostavno storiti, ko ljudje v organizaciji, od zgoraj navzdol, ne sodelujejo pri pomembnih ocenah tveganja. Npr. kakšna so tveganja za ugled podjetja ali kakšna so tveganja, če ne spremljajo sprememb predpisov.
- Vodenje v etiki in kulturi. Podjetja ne morejo imeti dvojnih standardov v svojih različnih procesih in poslih. Ključno je vodenje od zgoraj navzdol. Ali posloводство in drugi zaposleni ne upoštevajo zdravih načel in izpolnjujejo napačne koristi?

- Komunikacija.
- Preprostost. Ali so projekti neizmerno zapleteni? Ali so procesi in organizacijska struktura neizmerno zapleteni?
- Nadzor. Npr. ali bonusne sheme upoštevajo obstoječi nadzor in se osredotočajo na doseganje ciljev ali pa so mogoče spodbuda za prevaro? Osebni interesi zaposlenih ne smerjo prevladovati nad interesi zaposlenih.
- Notranja revizija. Učinkovito obvladovanje tveganj in ustrezno poročanje izvira na višjih ravneh organizacije in se prek zgledov in kontrol preusmeri na nižje ravni poslovanja.

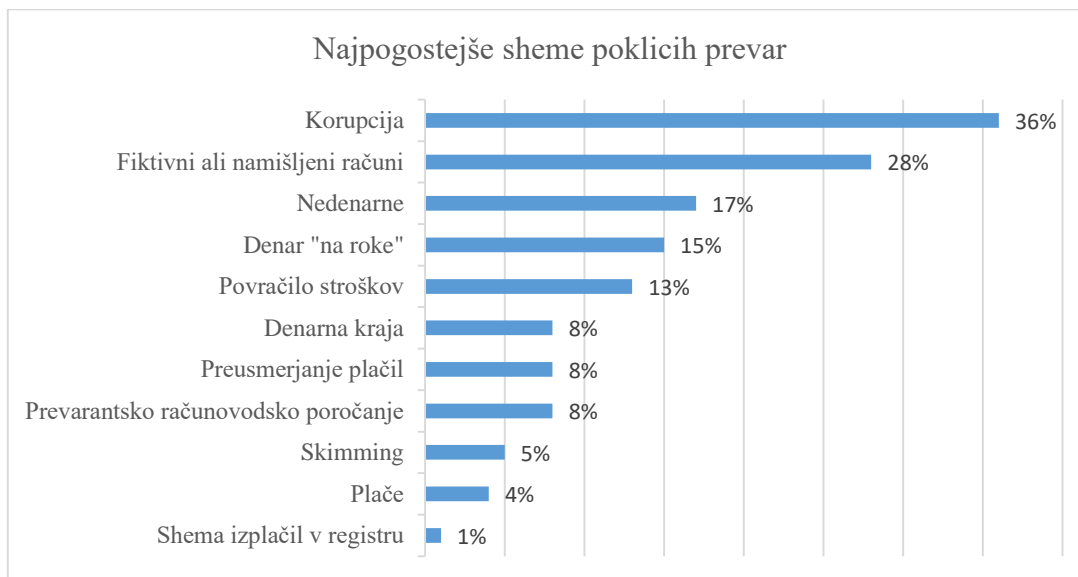
3 SHEME PREVAR

Vzorci izvajanja prevar so se oblikovali v sheme. V nadaljevanju so predstavljene najbolj pogoste sheme, ki so povezane s posameznimi obravnavanimi področji.

Večina prevar storilci ne izvajajo v pričakovanju, da jih bodo odkrili. Ko se ljudje odločajo za poklicne prevare, običajno vedo, da s takšnimi dejanji tvegajo svojo kariero, ugled. Zato je povečevanje verjetnosti, da bo shema odkrita, steber preprečevanja prevar.

Iz slike 7 je razvidno, da je korupcija najbolj pogosta shema prevar tudi v gospodarstvu. Druga najpogostejša oblika prevar je izdajanje fiktivnih ali namišljenih računov. Sledijo ji nedenarne oblike, katerih namen je ugled, položaj, ego.

Slika 7: Grafični prikaz najpogostejših shem poklicnih prevar

Vir: Association of Certified Fraud Examiners (2018, str. 72).

Denarna kraja pomeni shemo, pri kateri dohodno plačilo ukradejo organizaciji, potem ko je zabeleženo v poslovnih knjigah (npr. zaposleni ukrade gotovino, preden jo položi na banko).

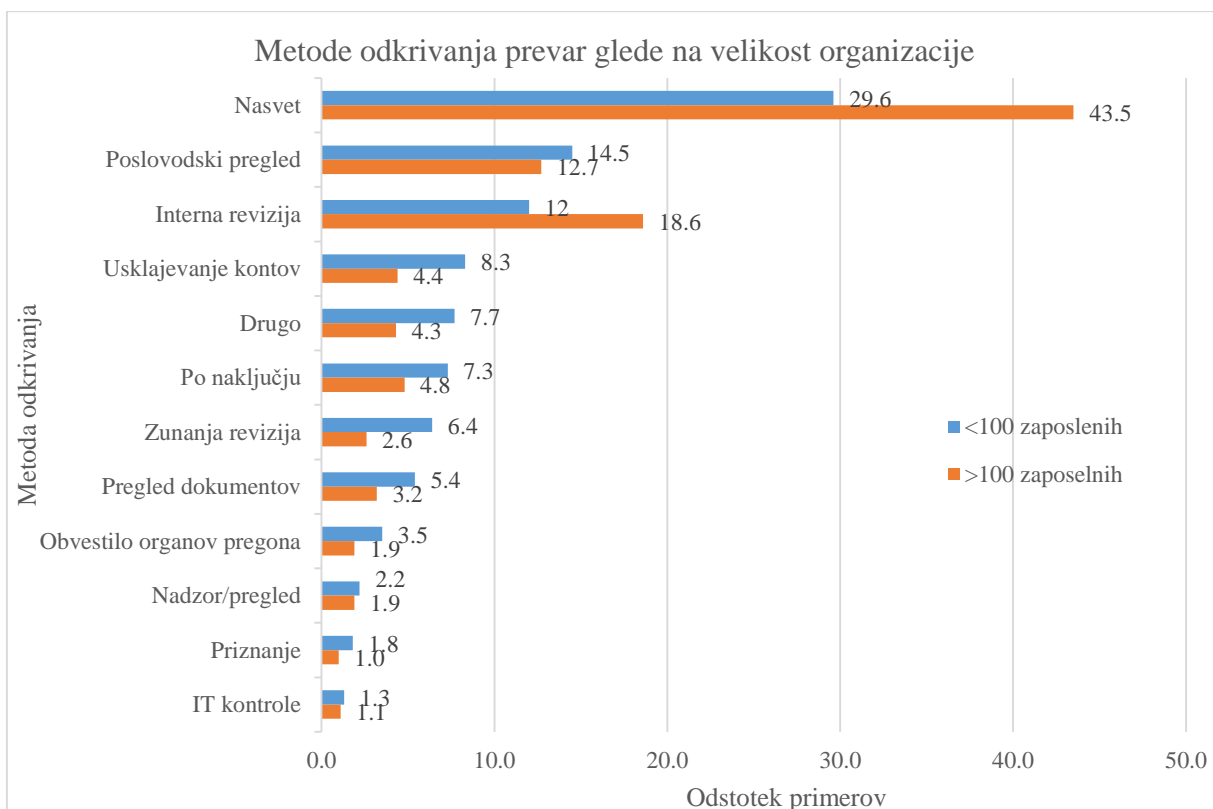
Shema izplačil v registru pa pomeni, da delavec lažno evidentira ali pa ne evidentira dogodke, da bi na tak način prikriji prevaro (npr. delavec na blagajni razveljavi prodajo na blagajni in si prilasti denar razveljavljene prodaje).

V 8 % se pojavlja t. i. shema preusmerjanja plačil. Ta shema ni tako pogosta, ker že obstaja informacijska tehnologija, ki sledi transakcijam in preverja tveganja za tovrstne prevare. Bančni sektor danes že temelji na uporabi tovrstne informacijske infrastrukture.

Seveda pa se metode odkrivanja prevar razlikujejo med podjetji. Bistvena razlika je pri odkrivanju prevar v majhnih organizacijah (to so organizacije z manj kot 100 zaposlenimi) in večjih, ki imajo več kot 100 zaposlenih.

Kot navaja študija Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), Global fraud study, iz leta 2016 (Association of Certified Fraud Examiners, 2016) in kot je razvidno iz slike 8, so bili nasveti najpogostejša metoda odkrivanja sheme prevar, saj so predstavljeni v 39,1 % primerih. Druga najpogostejša metoda je notranja revizija (16,5 %). Sledi ji metoda poslovskega pregleda. Na ta način je bilo odkritih 13,4 % prevar. Po naključju je bilo odkritih 5,6 % vseh odkritih evidentiranih prevar.

Slika 8: Grafični prikaz metod odkrivanja prevar glede na velikost organizacije

Vir: Association of Certified Fraud Examiners (2016).

Posamezne sheme prevar se pojavljajo v različnih kombinacijah. Le redko se storilci poslužujejo le ene do možnih shem prevar.

3.1 Sheme prevar pri obračunu in izplačilu plač

Glavna razlika med shemami prevar, ki se pojavljajo pri izplačilu plač in povračilu stroškov zaposlenim in drugimi vrstami shem prevar je, da te prevare vključujejo izplačila zaposlenim in ne zunanjim strankam.

Obstajajo tri glavne kategorije prevar na področju plač (Wells, 2011, str. 212):

- izplačila plač zaposlenim, ki so zgolj formalno zaposleni (ang. ghost employee),
- ponarejanje ur zaposlenih,
- sheme provizij, nagrajevanj, povračilo stroškov.

Izraz »ghost employee« pomeni nekoga, ki je na plačilni listi podjetja, pa dejansko ne dela v podjetju. Je lahko fiktivna oseba ali dejanski posameznik, ki preprosto pri delodajalcu ne dela.

Kadar gre za resnično osebo, je ta pogosto storilčev prijatelj ali sorodnik. V nekaterih primerih si celo tovrstni zaposleni in storilec razdelita denar.

Na tovrstne sheme prevarar je potrebno biti pozoren v podjetjih, kjer npr. celotni proces od zaposlitve, vnosa zaposlenega v sistem, obračunavanja in izplačila plač opravlja ena oseba ali mogoče dve.

Daleč najpogostejši način prisvajanja sredstev v zvezi s plačami je preplačilo plače. Kadar delavci dobijo plačane ure za delo nad polnim delovnim časom, je zelo verjetno, da bodo prirejali število opravljenih ur in si na ta način povečali svojo plačo.

Podjetja so dovzetna za bonitetne in provizijske sheme prevarar, kadar pomemben del prejemkov temelji na prodajni uspešnosti. Plača zaposlenega je namreč je sestavljena iz osnovne plače, individualne uspešnosti in poslovne uspešnosti podjetja. Individualno uspešnost lahko izenačimo z bonusno shemo posameznika, ta pa je lahko določena kot fiksna vrednost ali kot odstotek provizije.

Zapise o prodaji je mogoče ponarediti po obsegu, morda z goljufivimi prodajnimi nalogi ali računi in po ceni, tako da je ta višja od dejansko zaračunane. Takšno ponarejanje je dokaj preprosto zaznati, če se ne opravijo ustrezna usklajevanja in analize o doseženi prodaji in podatki, ki so osnova za izračun bonusov (Schiels, brez datuma).

Sheme povračil stroškov se pojavijo, ko zaposleni na podlagi lažnih dokumentov vloži zahtevek za povračilo navideznih in/ali napihnjenih stroškov ali pa večkrat predloži isti zahtevek za povračilo stroškov.

3.2 Sheme prevarar za področje terjatev do kupcev

Terjatve so podvržene enakim načinom prevarar kot prodaja in zaloge, v mnogih primerih pa se sheme izvajajo skupaj, ker v dvostavnem knjigovodstvu obstaja povezava med pripoznavo prihodkov in terjatev.

Dve najbolj pogosti shemi v zvezi s terjatvami so navidezne terjatve, odpis (slabih) terjatev in/ali popravek vrednosti terjatev. Fiktivne terjatve pa običajno izhajajo iz fiktivnih prihodkov, ki so razloženi v odseku o področju prevarantskega računovodskega poročanja (4.2.1.4).

O terjatvah je treba poročati po čisti iztržljivi vrednosti. To je znesek terjatve, zmanjšan za znesek, za katerega se pričakuje, da ne bodo poravnani (Wells, 2011, str. 376).

Fiktivne terjatve so pogoste tako pri podjetjih s finančnimi težavami kot tudi pri menedžerjih, ki prejemajo provizijo na podlagi prodaje. Tipični vnos pod fiktivnimi terjatvami je bremenitev (povečanje) terjatev in prodaja (povečanje) prihodkov. Goljufi pogosto poskušajo prikriti

navidezne terjatve z zagotavljanjem lažnih potrditev stanj. Običajno je poštni naslov, ki ga imajo lažne stranke, pod nadzorom prevaranta, ali domači naslov ali poslovni naslov sodelavca.

Takšne sheme je mogoče zaznati z uporabo satelitske slikovne programske opreme ali celo telefonskega imenika za prepoznavanje kupca (Wells, 2011, str. 376).

Podjetja morajo opraviti popravek vrednosti terjatev iz naslova neizterljivih terjatev, ko izpolnjujejo merila računovodskih standardov. Podjetja, ki se borijo za dobiček, bodo poskušala opustiti popravek vrednosti terjatev, saj tovrstni popravki bremenijo odhodke in vplivajo na dobiček podjetja.

Odpis je lahko tudi v obliki popusta. Npr. kupec plača izdelek ali storitev v celoti, storilec pa se okoristi z razliko med dejansko plačanim in diskontnim zneskom. V tem primeru storilec izkoristi ohlapno sledenje sredstev.

Za preverjanje obstoja fiktivnih terjatev preiskovalci uporabljajo t. i. količnik izterjave, s katerim se meri staranje terjatev.

3.3 Sheme prevar za področje obveznosti do dobaviteljev

Prevare pri plačilih, vključno s plačili dobaviteljem, se verjetno v taki ali drugačni obliki pojavljajo v vsaki organizaciji. Priložnosti za prevare na tem področju so precejšnje, tveganja visoka. Prevarantske transakcije je večinoma lahko prikriti. Najnovejši razvoj elektronske obdelave plačil je povečal tveganja in omogočil tudi nove načine prevar.

Prevare pri poravnavanju obveznosti do dobaviteljev so običajno storjene na enega od teh načinov (PWC, 2021, str. 10):

- plačilo kot protiusluga ali pa je bila dana podkupnina odločevalcu, ki odloča o izbiri dobavitelja v podjetju v zameno za dobavne pogodbe ali nekomercialne posle,
- lažni računi ali računi organizacij ali posameznikov, ki so povezani z odločevalci v podjetju, ki odločajo o izboru dobavitelja, ali posamezniki, ki odločajo o plačilih – to so lahko osebni nakupi s sredstvi podjetja,
- lažne sheme plačil, ki so lahko zelo prefinjene in lahko delujejo leta, preden so odkrite.

Kazalniki, ki opozarjajo na možnost prevar, so (PWC, 2021, str. 10 in lastni vir) :

- zaposleni in dobavitelj imata isti bančni račun,
- prekomerne nadure zaposlenih,
- prejeti račun nima naročilnice ali pogodbe kot osnove za dobavo blaga ali opravljeno storitev,

- dvoji računi istega dobavitelja,
- zaposleni, pristojen za nabavo, ne želi deliti podatkov o dobavitelju (npr. bačni račun, kontakne podatke ...).

Nenavadno ali neobičajno vedenje zaposlenih je lahko opozorilni znak za več vrst prevar. Skupna tveganja za nastanek ali obstoj prevare, ki vključujejo zaposlene, so zaposleni, ki živijo preko svojih finančnih zmožnosti, zaposleni, ki imajo finančne težave, nenavadno tesno druženje z dobavitelji in nepripravljenost deliti dolžnosti, nalog, informacij. Slednje pomeni, da delavec dela preko delovnega časa in več, kot je potrebno, da opravi naloge v okviru njegovega opisa del in nalog.

Do prevare pride pri plačevanju obveznosti, torej ko storilec plača račun za storitev, ki sploh ni bila opravljena, za blago, ki ni bilo dobavljeno, ko plača račun, na katerem so cene za opravljeno storitev ali dobavljeno blago previsoke, torej bistveno presegajo tržno primerljive cene za istovrstno blago ali storitev. Do prevare lahko pride tudi pri transakcijah, opravljenih v imenu podjetja, vendar imajo naravo osebnih nakupov. Navadno se to zgodi v eni od treh oblik (Hmelak, 2019, str. 126):

- storilec v pomožnih evidencah vzpostavi namišljenega dobavitelja, v saldakontih dobavitelja pa vzpostavi vknjižbe izmišljenega računa/prenapihnjenega računa,
- plačilo resničnemu dobavitelju se izvede na nepravi bančni račun,
- storilec s sredstvi organizacije plača osebne nakupe, največkrat ko kupuje s službeno kartico.

Če podjetje nima pomožnih evidenc o dobaviteljih, potem storilec v glavni knjigi vzpostavi tudi knjižbo namišljenega dobavitelja.

Za odkrivanje prevar pri plačevanju je mogoče izvesti test, kot je prikazan v spodnji tabeli.

Tabela 3: Primer testnega postopka pri odkrivanju prevar pri plačevanju obveznosti do dobaviteljev

Postopek testiranja	Podrobnosti testiranja	Podatkovne datoteke, ki so predmet testiranja
Identifikacija dvojnih plačil	Dvojna plačila se lahko nahajajo kot podvojeni dobavitelji, podvojene številke računov in plačane vsote. Testi lahko odkrijejo primere plačil računa za isto vsoto dvema dobaviteljema.	Prejeti računi (saldakonti dobaviteljev). Plačani računi.

-se nadaljuje

Tabela 3: Primer testnega postopka pri odkrivanju prevar pri plačevanju obveznosti do dobaviteljev (nad.)

Analiza dobropisov	Vse dobropise, ki delujejo nenavadno, je potrebno preveriti in testirati.	Prejeti računi (saldakonti dobaviteljev). Plačani računi.
Identifikacija nabav, ki niso vezane na naročilnico ali pogodbo	Plačani računi brez naročilnice so pogosteje predmet zlorab, zato zahtevajo natančnejšo obravnavo.	Prejeti računi (saldakonti dobaviteljev). Plačani računi.
Primerjava pomožne evidence dobaviteljev z datoteko plačil	Identifikacija plačil in povezava s številkami dobaviteljev s plačanimi računi, ki jih ni v pomožni evidenci dobaviteljev.	Pomožna knjiga dobaviteljev. Prejeti računi (saldakonti dobaviteljev). Plačani računi.

Vir: Hmelak (2019, str. 127).

3.4 Sheme prevar pri računovodskem poročanju in področju glavne knjige

Podjetje za evidentiranje in spremljanje poslovanja vodi poslovne knjige. Tako je za podjetje predpisano obvezno vodenje glavne knjige, vodenje pomožnih poslovnih knjig pa priporočljivo. Glavna knjiga je temeljena poslovna knjiga, v kateri se spremljajo vse spremembe in stanja gospodarskih kategorij, in sicer za vsako posamezno kategorijo ločeno: po vrstah sredstev, obveznosti do virov sredstev, stroškov, prihodkov in odhodkov. V glavni knjigi se ločeno spremljajo spremembe stanj vseh gospodarskih kategorij na sintetični ravni.

Pomožne poslovne knjige so v bistvu analitične evidence in druge pomožne knjige. V analitičnih evidencah se za posamezne gospodarske kategorije vodijo podrobnejši (analitični) podatki. Kot primer pomožnih poslovnih knjig lahko navedemo: register osnovnih sredstev, knjigo izdanih in prejetih računov, blagajniško knjigo, knjigo zalog materialov in proizvodov ... Katere pomožne poslovne knjige bo posamezno podjetje uporabljalo, določijo podjetja sama v internih aktih.

Kadar ima podjetje vzpostavljene analitične pomožne poslovne knjige, ima vzpostavljen tudi avtomatiziran prenos knjižb v glavno knjigo. Na takšen način se zmanjšuje tveganje za prevare kot posledice ročnih vnosov v glavno knjigo. Ročni vnosi knjižb v glavno knjigo lahko torej pomenijo, da gre za prilagoditve.

Ker pa v sistemu dvostavnega knjigovodstva obstaja sistem dvojnih vnosov (t. i. kredit in debit), goljufive knjigovodske vknjižbe vedno vplivajo na vsaj dve kategoriji v računovodskih izkazih.

Ne glede na to, ali gre za interno ali zunanje računovodsko poročanje, so sheme prevarantskega računovodskega poročanja še vedno enake (Wells, 2011, str. 348):

- navidezni/fiktivni prihodki,
- nepravilne ocene/vrednotenje premoženja,
- prikrite obveznosti in odhodki,
- časovne razlike,
- nepravilna razkritja.

Fiktivni ali namišljeni prihodki vključujejo evidentiranje prodaje blaga ali storitev, do katere ni prišlo. Stranke so lahko fiktivne, torej take, ki sploh ne obstajajo, ali pa so povsem legitimne. Za kupca je npr. mogoče pripraviti navidezni račun storitve, ki ni bila opravljena, ali za dostavo blaga, ki tudi ni bila opravljena. Da se prevaro prikrije, se v naslednjem obračunskem obdobju opravi storno takega posla.

Druga metoda je uporaba zakonitih kupcev in umetno napihovanje ali spreminjanje računov, ki odražajo večje količine.

Kot že navedeno, lahko prevara v računovodskih izkazih vključuje tudi časovne razlike. To je beleženje prihodkov in/ali odhodkov v nepravilnih časovnih obdobjih. V skladu z računovodskimi standardi je potrebno prihodke in odhodke v računovodskih razvidih pripoznati v obdobju, na katere se nanaša, in ne npr. takrat, ko podjetje prejme račun dobavitelja ali izda račun. Namen tega je preusmeritev prihodkov in/ali odhodkov med enim in naslednjim obdobjem ter na ta način sledi povečanje ali zmanjšanje dobička.

Načeloma velja, da je prihodke mogoče pripoznati, ko je prodaja končana – to pomeni, ko lastništvo prodajalca preide na kupca. In seveda velja tudi v obratni smeri: odhodke je mogoče pripoznati, ko je lastništvo prešlo s kupca na dobavitelja.

Naslednji primer (tabela 4) prikazuje, kako časovno nepravilno prepoznavanje prihodkov in odhodkov vpliva na računovodske izkaze. Predpostavimo, da podjetje v decembru 2019 podpiše projektno pogodbo v vrednosti 25.000 EUR. V decembru 2019 podjetje izda račun in pripozna prihodke v višini pogodbene vrednosti. Stroški so nastali v letu 2020, ko je podjetje začelo izvajati projekt in v letu 2020 je bil tudi opravljen prenos lastništva s kupca na naročnika.

Tabela 4: Izkaz dobička podjetja: nepravilen izkaz vs pravilen izkaz

	<u>Nepravilen izkaz</u>		<u>Pravilen izkaz</u>
	leto 2019		leto 2020
Prihodki od prodaje	25.000		25.000
Stroški prodaje			17.000
Bruto dobiček	25.000		8.000
Stroški uprave	2.500		3.000
Neto dobiček	22.500		5.000

Vir: Lastno delo

Že povsem enostaven primer kaže, kakšna je razlika med časovno pravilnim prepoznavanjem stroškov in prihodkov.

Napačno vrednotenje premoženja vključuje umetno napihovanje vrednosti premoženja podjetja (sredstva) ali zmanjševanje dolga podjetja zgolj na papirju, da bi bilo z boljšimi finančnimi razmerji videti finančno močnejše. Napačno vrednotenje lahko pride pri vrednotenju zalog, terjatev, osnovnih sredstev in poslovnih združitvev (Kiymaz, 2020). Podjetje npr. ne odpisuje vrednosti zalog, ki jih ni mogoče prodati npr. zaradi zastarelosti, ali manipulira z ocenami dobe koristnosti ali preostale vrednosti.

Neppravilna in neustrezna kapitalizacija sredstev lahko poveča donosnost podjetja in okrepi njegov finančni položaj. Izdatki se kapitalizirajo, namesto da bi se v tem obdobju izkazali za odhodke (Kiymaz, 2020).

3.5 Sheme prevar informacijske tehnologije

Obstaja veliko vrst prevar in veliko različnih načinov, ko je informacijska tehnologija lahko tarča prevar ali pa orodje za preprečevanje prevar. Najenostavnejši in najbolj pogost način za prevare na področju informacijske tehnologije je spreminjanje računalniških vhodov. Za to ni potrebna velika sposobnost storilca, zgolj nekaj znanja o operativnem sistemu. Najpogostejše sheme so (Veneroso Alves da Cunha & Cornachione, 2021):

- zaokroževanje številke navzdol, ko programer kreira ukaz za zaokrožitev izračunov navzdol; tako ustvarjena razlika je preusmerjena na njegov račun,
- piratstvo programske opreme, kot je nezakonito kopiranje,
- kršitev podatkov, kot je nezakonito kopiranje podatkov podjetja (npr. seznam strank),
- vdiranje, kot je lažno predstavljanje ali nepooblaščen dostop, po navadi s pomočjo računalniških in telekomunikacijskih omrežij. To lahko povzroči, da nekdo beleži neobstoječe transakcije ali spreminja obstoječe transakcije ali spreminja informacije, ki so že v sistemu.

Poleg tega podjetja še posebej skrbi kibernetiski kriminal, še posebej podjetja, ki uporabljajo internet za katerikoli del svojega poslovanja.

Socialni inženiring je ena od oblik vdiranja. Uporablja se psihološka manipulacija, ki uporabnike pripravi do tega, da naredijo varnostno napako in dajo občutljive podatke ali odobrijo dostop do kritičnih virov.

Prevara se lahko zgodi, ko napadalec uporablja ogrožene ali lažne e-poštne naslove, da doseže določene zaposlene. Prevara običajno vključuje vdore v e-poštni račun posameznika, ki se nato uporablja za pošiljanje e-pošte drugim posameznikom v organizaciji ali zunaj nje (tabela 5).

Tabela 5: Sheme prevar lažne elektronske pošte

Spreminjanje podatkov o plačilu dobavitelja	Pošiljatelj lažnega e-sporočila se predstavi kot prodajalec dobavitelja z novimi podatki o plačilih ali usmeritvah bank, ki se uporabljajo za lažno preusmerjanje plačil.
Spreminjanje podatkov v zvezi s podatki o plačah	Lažno e-poštno sporočilo, ki ga je storilec poslal kot uslužbenec z novimi podatki o plačilih ali usmeritvah bank.
Prevara po e-pošti	Lažni e-poštni naslov, ki zahteva, da zaposleni nakažejo sredstva, kar se doseže z uporabo socialnega inženiringa (z manipulacijo posameznikov pri razkritju zaupnih ali osebnih podatkov).
Lažno predstavljanje	Lažno predstavljanje odvetnikov, direktorjev, ki zahtevajo nujni ali takojšnji prenos sredstev, povezanih z zaupnimi zadevami.
Podvajanje e-pošte	Vdrte ali kopirane e-poštne domene posloводства ali direktorjev, ki so finančni skupini pošiljale zahtevke za nujno plačilo.

-se nadaljuje

Tabela 5: Sheme prevar lažne elektronske pošte (nad.)

Kraja podatkov	Uporaba ogroženega e-poštnega naslova, katerega ciljanje so oddelki za človeške vire ali finance, da pridobijo evidenco zaposlenih, ki jo potem uporabijo za drugo prevaro ali krajo identitete.
----------------	--

Vir: Burya & Herrytgers (2021).

4 ŠTUDIJA PRIMERA

4.1 Predstavitev obravnavanega podjetja

Obravnavano podjetje je podjetje, ki deluje na slovenskem tržišču in je del globalne družbe, ki je vodilna v svetu na področju inovativnih rešitev in storitev, povezanih z delovno silo. Ustanovljena je bila leta 1948 v ameriški zvezi državi Wisconsin, deluje pa v več kot 75 državah.

Podjetje ponuja široko paleto rešitev in storitev v zvezi z delovno silo in tako pomaga podjetjem pri povečanju produktivnosti, kakovosti, izboljšanju strategij ter učinkovitosti zaposlenih. Tako njegove rešitve pripomorejo k zmanjševanju stroškov za dosego ciljev.

Napor inovativnih rešitev in storitev vključuje:

- zaposlovanje in ocenjevanje; pomagajo podjetjem pri prepoznavanju talentov, ki jih potrebujejo. Z ocenjevanjem zaposlenih pomagajo ljudem in organizacijam, da razumejo prednosti in potencial boljšega ujemanja zaposlenih;
- usposabljanje in razvoj zaposlenih;
- upravljanje kariere; posameznikom pomagajo pri upravljanju njihove poklicne poti z usmerjanjem razvoja veščin;
- outsourcing; strankam nudi zunanje storitve, povezane s človeškimi viri predvsem na področju obsežnega zaposlovanja in si tako z naročnikom delijo tveganje;
- svetovanje glede delovne sile; strankam pomaga ustvariti in uskladiti strategijo zaposlovanja in njihovo poslovno strategijo, povečati agilnost podjetja, prilagodljivost in poslovni uspeh.

Družba je ustanovila in podpira službo notranje revizije.

Notranja revizija je neodvisna ocenjevalna dejavnost, ki vključuje pregled in oceno različnih operacij znotraj družbe. Revizijske službe poročajo revizijski komisiji družbe, upravnemu odboru in finančnemu direktorju (Izbrano podjetje, 2016, str. 3).

Delo revizijskih služb je (Izbrano podjetje, 2016, str. 3):

- ugotoviti, ali je mreža postopkov upravljanja tveganj pravilna,
- ugotoviti, ali sta nadzor in upravljanje podjetij ustrezna in delujeta pravilno,
- pregled in ocena politik, načrtov, postopkov in operativnih praks podjetij,
- zaznava napak in pomoč s priporočili pri izboljšanju poslovanja podjetij in odpravi pomanjkljivosti.

4.2 Notranji revizijski nadzor v obravnavanem podjetju

Notranji revizijski nadzor je bil predhodno opredeljen v revizijskem načrtu. Pripravila ga je revizijska komisija.

Vsa revizijska dela so bila opravljena na daljavo in bila vodena s sedeža revizijske službe. Ker revizijska služba obravnavanega podjetja deluje na sedežu skupine, torej v ZDA, je lokalno sodelovala z revizijsko hišo Deloitte kot zunanjim izvedencem. Ta je deloval neodvisno in je sodeloval kot poznavalec lokalne zakonodaje in predpisov. Revizijska hiša Deloitte ne opravlja notranje revizije obravnavanega podjetja in tudi ne drugih svetovalnih dejavnosti. Na ta način je zagotovljena nepristranskost.

Revizijska dela so vključevala operativna, finančna in informacijska področja.

Obravnavano podjetje je bilo v pregled izbrano na podlagi več dejavnikov tveganja, ki so kot taki opredeljeni v internem aktu, ki velja za celotno skupino podjetij.

Osnova za oblikovanje pravil je Sarbanes-Oxley act (SOX), ki postavlja temeljna pravila, predpise in standarde upravljanja podjetij. Med drugim tudi določa pravila in standarde glede postopkov in internih kontrol (Sarbanes-Oxley, 2021).

SOX je ameriški zakon za zaščito vlagateljev s preprečevanjem goljufivih računovodskih in finančnih praks v javnih podjetjih. Sprejet je bil leta 2002 po vrsti korporativnih škandalov.

V zvezi s tem zakonom sta največkrat omenjena odseka 302 in 404. Bistvo odseka 302 je, da sta izvršni direktor in finančni direktor neposredno odgovorna za točnost, dokumentacijo in predložitev vseh računovodskih poročil ter strukture notranjega nadzora.

Oddelek 404 je najbolj zapleten. Vsa letna poročila morajo vključevati poročilo notranjega nadzora, ki navaja, da je vodstvo odgovorno za ustrezno strukturo notranjega nadzora in ocenjuje njegovo učinkovitost. Poročati je treba tudi o vseh pomanjkljivostih teh kontrol. Poleg tega morajo registrirani zunanji revizorji potrditi točnost trditve posloводства družbe, da so notranje računovodske kontrole vzpostavljene, delujoče in učinkovite (Sarbanes Oxley, 2021).

Operativni in finančni obseg je bil osredotočen na osnovne kontrole na ravni podjetja. Z anketami so poskušali ugotoviti morebitne vrzeli v nadzoru. Izvedena je bila analiza vseh podatkov o transakcijah na naslednjih področjih: obračun plač, obveznosti do dobaviteljev, terjatev do kupcev, interno računovodsko poročanje, glavno knjigo in področje informacijske varnosti.

Za področje informacijske tehnologije je bilo testiranje izvedeno na daljavo. Opravljeni so bili intervjuji z lastniki procesov, testiranje kibernetске varnosti in pregled zahtevane dokumentacije. Cilj testiranja je bil preveriti skladnost informacijske tehnologije s kibernetскими kontrolami skupine.

Cilj revizijskega pregleda je bil pregledati ključne notranje kontrole in skladnost s politikami ter postopki skupine z uporabo naprednih analitičnih orodij in omejenega testiranja.

Področje testiranja je bilo izvedeno na obračunu plač, terjatvah, obveznostih, glavni knjigi, računovodskem poročanju in področju kibernetске varnosti.

Merila za ocenjevanje tveganja: visoko, srednje in nizko.

Visoko tveganje predstavlja negativni vpliv na sposobnost podjetja, da doseže svoje strateške cilje, izpolni strategije blagovne znamke, rasti in optimizacije.

Srednje tveganje predstavlja ranljivost glede sposobnosti podjetja pri izvrševanju nalog zaradi geoekonomskih, industrijskih ali konkurenčnih pritiskov, negativni vpliv na načrtovanje, trženje in/ali zagotavljanje rešitev zaradi napak zaposlenih, postopkov ali odpovedi tehnologije.

Nizko tveganje predstavljajo finančne izjeme (od 3 %, med 3–5 % ali več kot 5 % prihodkov podjetja in do 0,5 mio USD, med 1 in 2 mio USD – kar je manj), ki vplivajo na donosnost ali likvidnost podjetja, izpostavljenost zaradi neskladnosti z veljavno zakonodajo, skladnostjo ali zahtevami glede poročanja.

Za vsako obravnavano področje je preiskovalec testiral določene attribute. Ti so pravzaprav notranje kontrole. Preiskovalec je torej testiral, ali se pravilno in v kakšnem obsegu izvajajo notranje kontrole. Naloga preiskovalca je tudi ugotoviti pomanjkljivosti notranjih kontrol.

4.2.1 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za posamezno revidirano področje

Revizor mora razviti in dokumentirati revizijski načrt, ki vključuje: področje, čas in obseg postopkov za oceno tveganja in rok, do kdaj bo revizor podal svoje ugotovitve.

Med postopkom načrtovanja notranje revizije je potrebno upoštevati predvsem naslednje faze, korake in vprašanja:

- **določiti področja revidiranja:** Katere vrste poslov je potrebno revidirati. Ali je potrebno poleg notranjega nadzora vključiti tudi druge revizije, kot so npr. revizije skladnosti poslovanja ali revizijo uspešnosti poslovanja. Ali bo revidiranje potekalo po funkcijah, oddelkih, lokacijah, izdelkih.
- **faza ocenjevanja tveganja:** Ta faza je ključnega pomena pri načrtovanju notranje revizije. Na podlagi ocene tveganja se določijo prednostne naloge.
- **določanje virov in časovnice:** Kdo bo delal na posameznem področju revidiranja. Ali razpolaga z dovolj nabora spretnosti za izvedbo določene revizije. Torej razmisliti je potrebno, ali bo poleg notranjih virov treba zagotoviti tudi zunanje. Katero področje bodo pokrivali notranji in katera zunanji viri. Kako pogosto je potrebno opraviti revizijo. Za nekatere notranje revizije bodo morda potrebni strokovnjaki, ki imajo posebna znanja in veščine.
- **priprave:** Ko so opredeljeni posli, ki bodo predmet revidiranja, tveganja in viri notranje revizije, se lahko izvede veliko pripravljalnih dejavnosti: lahko se pregledajo potrebne smernice, kot so npr. industrijski standardi, predpisi, politike in postopki podjetja; lahko se preveri, ali je bil posel mogoče že revidiran, pregledan v preteklosti; ali so bile v zadnjem času kakšne spremembe v revidiranem procesu (npr. sprememba odgovorne osebe procesa, sprememba v postopku procesa ...).
- **načrt revizije:** Kakšna sta opredeljeni obseg in cilj revizije. Kaj je treba preizkusiti v vsakem postopku.

Obravnava podjetja je bilo izbrano v revidiranje na podlagi več dejavnikov tveganja in ocene kontrolnega okolja. Eden od poglobitnih dejavnikov tveganja je menjava vodstvenega in vodilnega kadra.

Notranji revizor mora tudi poročati o izidu opravljenega pregleda. Poročilo mora vključevati cilje, obseg oz. ugotovitve posla (The Institute of Internal Auditors, 2019).

Na primeru obravnavanega podjetja bodo podani primeri revizijskega pregleda za posamezno področje revidiranja. Vključene so tudi ugotovitve revizorja.

4.2.1.1 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje obračuna in izplačila plač

To področje je za obravnavano podjetje zelo pomembno. Kot navedeno, gre za podjetje, ki se ukvarja tudi s posredovanjem delovne sile (kadrovska agencija). Torej govorimo o t. i. dveh vrstah obračunavanja plač: plače internih zaposlenih in plače delavcev, ki so zaposleni pri podjetju, delo pa opravljajo pri uporabniku (v nadaljevanju napoteni delavci).

Tabela 6: Poročilo revizijskega pregleda področja obračuna plač – splošno

Opis	Podatki o transakcijah, ki so jih posredovali lastniki procesov, niso vključevali vseh zahtevanih polj. Obračun plač internih in napoteni delavcev niso vključevali bančnih računov zaposlenih. Glavna knjiga in finančna poročila niso vključevali uporabnikov. Identifikacija ročnih vnosov ni bila mogoča.
Rang tveganja	Srednji.
Vpliv na poslovanje	Nemožnost pridobivanja nabora zgoraj navedenih podatkov omejuje možnost preprečevanja in odkrivanja netočnosti ali preprečevanje in odkrivanje prevar.
Vzroki	Nezadostno število človeških virov, neustrezna funkcionalnost tehnologije za podporo poslovnim potrebam.
Priporočila	Vodstvo bi moralo tesneje sodelovati z IT.

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 10).

Izvor podatkov je bilo programsko orodje za podporo poslovanju za področje obračunavanja plač, ki je ločeno od finančno-računovodskega informacijskega sistema. Osnova za analizo podatkov so bili baza s podatki o zaposlenih, baza podatkov o poročanju o delovnem času in prisotnosti, registri plačnih evidenc, ki se uporabljajo za izračun bruto in neto plače, ter tabele povzetkov obračunov in plačil, t. i. rekapitulacije plač.

Za analizo podatkov o prevarah je mogoče iz baz podatkov uporabiti naslednje informacije o zaposlenih:

- ime, naslov,
- datum zaposlitve,
- sistemi razvrščanja,
- zaposlitveni status (zaposleni na določen čas, nedoločen čas, pogodbeni zaposleni),
- rezidentski status zaposlenega.

Tabela 7 prikazuje kolikšen obseg poslovanja je bil predmet revizijskega pregleda, kakšne vrste analize podatkov je preiskovalec – revzior izvedel in kateri atributi so bili testirani z namenom odkritja morebitnih shem prevar.

Tabela 7: Revizijski pregled področja obračuna plač – predpostavke

<p>Obseg poslovanja</p>	<p>Letno število izplačanih plač internih zaposlenih: 228. Letno število izplačanih plač napotени delavcev: 7.615. Letni znesek izplačanih plač internih zaposlenih: 542.000 USD. Letni znesek izplačanih plač napotени delavcev: 12.602.000 USD.</p>	
<p>Analiza podatkov</p>	<p>Da se ugotovi morebitne nepravilnosti, se v vzorec vzame 100 % vseh transakcij.</p> <ul style="list-style-type: none"> • S pomočjo avtomatiziranega postopka v orodju za revizijsko analitiko se ugotavljajo podvojena plačila. • S pomočjo avtomatiziranega analitičnega postopka se ugotavljajo morebitni subjektivno določeni zneski izplačil, velikih izplačil, izplačil bonusov in provizij. • Primerjava največjih, najmanjših in povprečnih izplačil ter primerjava z morebitnimi nenavadnimi izplačili. • Primerjava datuma zaključka (prenehanje zaposlitve) in datuma izplačila. • Primerjave številke bančnih računov iz programa obračuna plač s plačilnimi listami in bančnimi transakcijami ni bilo mogoče izvesti, ker bančni računi niso bili vključeni v zajetih podatkih. 	
<p>Opažanja</p>	<p><u>Obračun plač za napotene delavce</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • brez morebitnih podvojenih izplačil • izplačila nad 10k EUR: 4 (0,05 %) • izplačila bonusov in nagrad: nematerialno • izplačila, izvedena več kot mesec dni po prekinitvi pogodbe o zaposlitvi: 15,5 % 	<p><u>Obračun plač za interne zaposlene</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • brez morebitnih podvojenih izplačil • izplačila nad 8k EUR: 4 (1,8 %) • izplačila bonusov in nagrad: nematerialno • izplačila, izvedena več kot mesec dni po prekinitvi pogodbe o zaposlitvi: 10,5 %

-se nadaljuje

Tabela 7: Revizijski pregled področja obračuna plač – predpostavke (nad.)

Atributi, testirani na vzorcu	<u>Obračun plač za napotene delavce</u>	<u>Obračun plač za interne zaposlene</u>
	<ul style="list-style-type: none"> • Obračuni v pravilnem obdobju? • Obračun je ustrezno pregledan? • Obstajajo veljavne pogodbe o zaposlitvi? • Plače so skladne s pogodbami o zaposlitvi? • Bruto I in bruto II pravilno izračunan? • Bančna izplačila se ujemajo s plačilnimi listami? • Ostala izplačila imajo ustrezne odobritve? • So stroški naročnikom ustrezno zaračunani? 	<ul style="list-style-type: none"> • Obračuni v pravilnem obdobju? • Obračun je ustrezno pregledan? • Obstajajo veljavne pogodbe o zaposlitvi? • Plače so skladne s pogodbami o zaposlitvi? • Bruto I in bruto II pravilno izračunan? • Bančna izplačila se ujemajo s plačilnimi listami? • Ostala izplačila imajo ustrezne odobritve?

Prerejeno po Analytics Audit (2019 str. 10–12).

Za področje obračuna plač je zelo pomembno razumevanje sistema obračuna plač, ki sicer velja za enega kompleksnejših.

Vsako izplačilo mora imeti ustrezno podporno dokumentacijo kot osnovo za obračun in izplačilo plače. Tabela 8 prikazuje katero dokumentacijo je preiskovalec – revizor pregledal in kakšne so ugotovitve pregleda.

Tabela 8: Poročilo revizijskega pregleda področja obračuna plač – področje dokumentacije

Opis	<p>Za vzorce, zajete v testiranje, je bila predložena nepopolna dokumentacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> • za dva od štirih vzorcev za interne zaposlene ni bil predložen časovni razpored plač in odobritev, • pri enem od štirih vzorcev za napotene delavce v programu za obračun plač ni bil naveden bančni račun, • nepojasnjena razlika v višini 10 EUR med plačo, navedeno v pogodbi, in izplačilom le te.
------	---

-se nadaljuje

Tabela 8: Poročilo revizijskega pregleda področja obračuna plač – področje dokumentacije (nad.)

Rang tveganja	Srednji.
Vpliv na poslovanje	Pomanjkanje dokumentacije lahko privede do nemožnosti pravočasnega reševanja vprašanj in lahko privede do nezadovoljstva strank, kandidatov, sodelavcev, zaposlenih, zmanjšane produktivnosti, izgube prihodka, institucionalnega znanja ali prevare.
Vzroki	Nezadostno število človeških virov.
Priporočila	Potrebno je vzpostaviti postopek za dokumentiranje in hrambo podpore in s tem povezanih informacij za interne zaposlene in napotene delavce.

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 13).

Interna pravila za to področje določajo, da mora podjetje imeti vzpostavljeno dvojno kontrolo za plače internih zaposlenih in eno kontrolo za najete delavce.

Poleg tega mora vsako spremembo odobriti neodvisna oseba na ustrezni ravni vodenja. Generalni direktor mora redno pregledovati plače posloводства. Poleg tega mora ustrezna raven vodstva pregledovati poročila o bančnih nakazilih in obračunu plač.

To pomeni, da so funkcije obračunavanja plač, oseba, pooblaščenca za izvedbo plačil, oseba, ki kontrolira plače (dve neodvisni kontroli pri internih zaposlenih) in direktor podjetja, nezdružljive.

Interna pravila določajo, da so lahko plače izplačane samo zaposlenim v podjetju. Potrebno je ohraniti ločitev odgovornosti med tistim, ki dovoljuje spremembe podatkov, in tistim, ki v sistem vnese novozaposlenega, plačne pogoje, bonuse, odbitke pri plačah (Izbrano podjetje, 2016, str. 64).

4.2.1.2 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje terjatev do kupcev

Tabela 9 prikazuje kolikšen obseg poslovanja je bil predmet revizijskega pregleda, kakšne vrste analize podatkov je preiskovalec – revizor izvedel in kateri atributi so bili testirani z namenom odkritja morebitnih shem prevar za področje terjatev do kupcev. Na vzorcu, ki sicer zajema 100 % vseh transakcij, je bil opravljen tudi test ali notranje kontrole delujejo.

Tabela 9: Revizijski pregled področja terjatev – predpostavke

Obseg poslovanja	Dovoljen obseg dvomljivih terjatev: 5,1 %. Zastarane terjatve > 90 dni 3 (000 USD).
Analiza podatkov	<ul style="list-style-type: none"> • Za prepoznavanje nepravilnosti se v vzorec vzame 100 % transakcij terjatev. • Poskus preverjanja, ali imajo vse stranke določene kreditne omejitve. Te analize ni bilo mogoče izvesti, ker kreditni limiti niso bili vključeni v predložene podatke o transakcijah. • Poskus primerjave skupnih neporavnanih terjatev s kreditnimi limiti. Te analize ni bilo mogoče izvesti, ker kreditni limiti niso bili vključeni v predložene podatke o transakcijah. • Preračun terjatev za ugotovitev staranja terjatev. • Ugotovljena negativna stanja po strankah.
Atributi, testirani na vzorcu	<ul style="list-style-type: none"> • Kreditni pregledi se izvajajo ustrezno? • Kreditni limiti se določajo na podlagi kreditnih preverjanj? • Kreditna preverjanja se ustrezno dokumentirajo? • Stranke, ki presegajo kreditne limite, se preverjajo? • Stranke se strinjajo z valutami računov?

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 14 in 15).

Obravnava podjetja ima kot varovalko pred prevarami za področje terjatev vzpostavljen instrument kreditnih limitov. Dodeljena kreditna omejitev mora odražati stopnjo tveganja. Kreditne omejitve strank se morajo redno preverjati in spreminjati. Kreditni limit stranke mora predstavljati minimalno tveganje za organizacijo (Izbrano podjetje, 2016), kajti:

- podjetje mora dokumentirati vire, ki so uporabljeni za oceno kreditnega tveganja in dodelitev kredita,
- kreditni limiti se določijo na podlagi metodologije, ki jo odobri poslovodstvo,
- poslovodstvo mora določiti minimalno raven prodaje, ki zahteva preverjanje plačilne sposobnosti stranke,
- vodstvo mora določiti tudi seznam nacionalnih/mednarodnih računov ali netveganih vladnih računov, ki ne zahtevajo preverjanja kreditne sposobnosti,

- pri določanju kreditne sposobnosti (oziroma sposobnosti poravnavanja terjatev) je potrebno upoštevati tudi konsolidirane ravni stranke,
- pri vzpostavljanju kreditnih limitov je potrebno upoštevati tudi pričakovano bodočo prodajo. Za tiste stranke z visokim povečanjem prodaje je potrebna posebna pozornost.

Metodologija določanja kreditnih limitov je zelo podobna takim, kot jih imajo banke pri odločanju o višini kreditiranja strank.

Kreditni limiti v praksi določajo višino obsega posla, skupno višino odprtih terjatev stranke in dovoljeni znesek zapadlih, še ne poravnanih terjatev.

Za nekatere stranke se limit ne zahteva. Za stranke, ki sodelujejo z več podjetji v skupini, se pri določanju kreditnega limita upošteva obseg poslovanja z vsemi podjetji v skupini. Tabela 10 prikazuje poročilo revizijskega pregleda področja terjatev.

Tabela 10: Poročilo revizijskega pregleda področja terjatev

Opis	Za nobenega od treh izbranih vzorcev ni bilo mogoče zagotoviti kreditnih preverjanj, spremljanja kreditnih limitov in preverjanja izterjav.
Tveganje	Neučinkovito upravljanje s krediti, obratnim kapitalom ali likvidnostjo podjetja.
Rang tveganja	Srednji.
Vpliv na poslovanje	Neustrezna preverjanja kreditne sposobnosti, spremljanje kreditnih limitov in dejavnost izterjav lahko privedejo do pretiranega kreditiranja strank, kar lahko negativno vpliva na optimizacijo denarnega toka in obratnega kapitala ter povečuje stroške izterjave.
Vzroki	Neupoštevanje pravil, postopkov in/ali standardov.
Priporočila	Za nove stranke je potrebno opraviti kreditne preglede in hraniti dokumentacijo kreditnih preverjanj. Ko se določijo kreditni limiti, je treba spremljati neporavnane terjatve glede na kreditne limite in če stranke presežejo postavljene limite, pridobiti dokumentirano odobritev. Potrebno je vzpostaviti postopke izterjave in dokumentacijo v zvezi z izterjavo.
Načrt upravljanja	Oblikovan in izveden bo postopek za kreditne preglede, vključno z dokumentacijo, in postopek za spremljanje neporavnanih terjatev na podlagi kreditnih limitov.

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 16).

Kot že navedeno, preiskovalci za izračun staranja terjatev uporabljajo količnik izterjave. Na podlagi takega izračuna ugotovijo, ali se izvajajo ustrezni postopki izterjave dolga. Praviloma so ti postopki definirani v internih aktih podjetja. Nedejavnost na področju izterjave lahko ravno tako pomeni sum na prevaro. Nedejavnost pri izterjavi lahko kaže na to, da je bil račun izdan fiktivnemu kupcu ali pa je bila storitev ali dobava dejansko opravljena, vendar kupec nima namena plačati, kar je bilo storilcu že vnaprej znano. Zaposleni, ki pozna interna pravila, ve, kdaj bo za tovrstne terjatve opravljen popravek vrednosti terjatev.

4.2.1.3 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje obveznosti do dobaviteljev

V obravnavanem podjetju je bilo predmet revidiranja tudi področje obveznosti do dobaviteljev. Za to področje je bil revidiran obseg poslovanja kot je prikazan v tabeli 11. Iz tabele je tudi razvidno kateri parametri so bili zajeti v analizi podatkov, opažanja in kateri atributi so bili testirani na vzoru.

Tabela 11: Revizijski pregled področja obveznosti – predpostavke

Obseg poslovanja	Letno število obdelanih računov: 1150. Skupna letna vrednost računov: 1.128 (000 USD). Skupno število dobaviteljev: 341.
Analiza podatkov	Za prepoznavanje nepravilnosti v 100 % bazi dobaviteljev in transakcij je bila v postopku revizije: <ul style="list-style-type: none"> • pregledana baza podatkov dobaviteljeva za prepoznavanje nenavadnih, nepravilnih ali manjkajočih podatkov o dobavitelju: <ul style="list-style-type: none"> – ime/naziv dobavitelja, – naslov, – telefonska številka, – davčna številka, • pregledana baza podatkov zaradi nenavadnih informacij (test, fake ...), • navedena podvojena imena dobaviteljev, ID številka, naslov, telefonske številke – poskus identifikacije podvojenih bančnih računov, • opravljena primerjava podatkov o transakcijah z obveznostmi za plačilo, • identificirana so bila morebitna podvojena plačila v podatkih o transakcijah, • povzeti so bili veliki in okrogli zneski računov.

-se nadaljuje

Tabela 11: Revizijski pregled področja obveznosti – predpostavke (nad.)

Opažanja	<p>Dobavitelji brez davčnih številke: 89 (26,1 %).</p> <p>Dobavitelji brez naslova: jih ni.</p> <p>Dobavitelji brez telefonske številke: 97 (28,4 %).</p> <p>Dobavitelji z isto telefonsko številko: nobenega.</p> <p>Primeri, v katerih so bili identificirani enaki zneski računov pri istih dobaviteljih: 2555.</p> <p>Število računov z okroglo številko: 6 (0,5 %).</p>
Atributi, testirani na vzorcu	<p>Obstaja postopek zbiranja ponudb?</p> <p>Obstajajo odobrene pogodbe z dobavitelji:</p> <ul style="list-style-type: none"> – računane cene se ujemajo s prodajno pogodbo, – nakupi se izvajajo pri odobrenih prodajalcih, – plačilo je bilo izvedeno v skladu s pogoji pogodbe/naročila. <p>Plačila so ustrezno odobrena?</p> <p>Stroški so pravilno evidentirani?</p> <p>Časovne razmejitve so pravilno oblikovane?</p> <p>Je bil prejem blaga in naročenih storitev preverjen?</p>

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 16 in 17).

Za preprečevanje prevar ima podjetje v internih pravilih določeno, da morata biti funkciji nabave in funkcija računovodja ločeni. Sem spada tudi omejitev dostopa oz. dovolj nadzora nad novimi in spremenjenimi bazami podatkov o dobaviteljih. Ravni dovoljenj morajo biti jasno določene (npr. oseba, ki kupuje, ne sme prejeti blaga ali storitve, oseba, ki kupuje, ne sme poravnati obveznosti do dobaviteljev).

Zaželeno je nikakršno plačilo brez naročilnice oziroma pogodbe. Izjeme so lahko samo plačila komunalnih storitev, davkov, prispevkov ipd.

Vsak postopek plačila in z njim povezan postopek mora vsebovati naslednje (Izbrano podjetje, 2016):

- pravilna avtorizacija dokumenta (naročila, dobavnice, računa),
- pravilno in pravočasno evidentiranje obveznosti v glavno knjigo,
- zagotoviti, da je transakcija evidentirana v pravilnem obračunskem obdobju,
- zagotoviti, da je bilo blago ali storitev prejeta pred plačilom,
- uporaba denarnih popustov, kadar so na voljo,

- plačilo na datum zapadlosti,
- pravilna hramba dokumentov,
- zagotoviti, da plačil ni mogoče podvojiti; tovrstni nadzor je potrebno vzpostaviti z ustreznim računalniškim sistemom, ki zazna podvojene transakcije; če informacijski sistem podjetja tega ne omogoča, mora podjetje uvesti določene postopke kontrole, da je tveganje minimizirano,
- za vrnjeno blago mora podjetje prejeti dobropis,
- ustrezno vzdrževanje evidenc, da je pregled teh enostaven in pregleden,
- glavna knjiga mora biti usklajena s pomožnimi evidencami.

Po opravljenem testiranju, sledi revizijsko poročilo (tabela 12), o ugotovitah in rezultatih testiranja in priporočila za odpravo pomanjklivosti in izboljšanje postopkov in predpisanih procedur, ki zmanjšujejo tveganje pred nastankom prevar.

Tabela 12: Poročilo revizijskega pregleda področja obveznosti

Opis	<p>Za izbrane vzorce ni zadostne kontrole nad plačili in dokumentacijo:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ponudbena dokumentacija ni bila predložena za enega od petih vzorcev. • Pogodbene cene ni bilo mogoče vezati na račun za enega od petih vzorcev. • Odobritev dobavitelja ni bila dokumentirana za nobenega od petih vzorcev. • Za eno od petih pačil je bila evidentirana zamuda pri plačilu. • Preverjanje dokumentacije blaga in storitev ni bilo zagotovljeno za nobenega od petih izbranih vzorcev.
Tveganje	Finančne izgube, nesposobnost izpolnjevanja zahtev strank.
Rang tveganja	Visok.

-se nadaljuje

Tabela 12: Poročilo revizijskega pregleda področja obveznosti (nad.)

Vpliv na poslovanje	Pomanjkanje postopkov pri upravljanju z dobavitelji bi lahko privedlo do vključevanja dobaviteljev, ki so goljufivi in nimajo finančne trdnosti ali ne delujejo v okviru etičnih načel podjetja, kar bi lahko povzročilo finančno izgubo ali sodne spore in tako negativno vplivalo na natančnost in sposobnost izpolnjevanja zahtev strank. Pomanjkanje nadzora nad nabavo in plačili lahko privede od nepooblaščenih transakcij ali neodkritih goljufivih plačil, kar bi povzročilo večje stroške in morebitne sodne postopke.
Vzroki	Pomanjkanje ustreznih politik, postopkov ali standardov. Neustrezni človeški viri.
Priporočila	Postopek izbiranja ponudb je treba izvesti na podlagi internih pravil podjetja, hkrati pa je potrebno hraniti tudi vso dokumentacijo o postopku izbire ponudnika vključno z odobritvijo izbranega ponudnika. Vsi dobavitelji bi morali biti odobreni prej, preden se jih vnese v sistem. Vsa plačila je treba opraviti pravočasno glede na roke plačil. Hraniti je potrebno dokazila, da je bilo blago dobavljeno oziroma storitev opravljena. Pred vnosom računa v sistem za plačilo je treba račune primerjati z dokazili o opravljeni dobavi oziroma storitvi.
Načrt upravljanja	Izveden bo postopek, ki bo vključeval zbiranje ponudb, izbiro dobavitelja in preverjanje prejema blaga in storitev.

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 18 in 19).

4.2.1.4 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar za področje računovodskega poročanja in glavne knjige

Vsako podjetje v skupini mora imeti vzpostavljen takšen sistem, da mu omogoča pravilno in pravočasno mesečno zaključevanje in natančno poročanje o svojih finančnih rezultatih. Mesečne informacije o poslovanju podjetja se posredujejo »mednarodnemu računovodstvu«.

Predmet pregleda so torej računovodska poročila, ki se pripravljajo za interno poročanje, in vključuje standardne obrazce poročanja (finančni paket). Roki poročanja so določeni v začetku leta za celotno leto vnaprej.

Da bi revizor ugotovil oziroma zanal morebitne nepravilnosti ali tveganja, ki kažejo na prevare, je za obseg poslovanja, ki je prikazan v tabeli 13, izvedel analizo podatkov. Testiral je attribute na osnovi katerih je podal ugotovitve. Celotna shema je prikazana v tabeli 13.

Tabela 13: Revizijski pregled področja glavne knjige in računovodskega poročanja – predpostavke

<p>Obseg poslovanja</p>	<p>Število pravnih oseb: 1. Skupno število zapisov v podatkih o transakcijah glavne knjige: 50.226. Skupno število knjižb s splošno temeljnico: 615. Odstotek ročnih vnosov v dnevnik (ocena glede na podatkovne omejitve): 90,5 %. Število in odstotek zapisov manj kot 30 USD: 14.707 (29,2 %).</p>
<p>Analiza podatkov</p>	<p>Za prepoznavanje nepravilnosti v 100 % zajetih podatkov o transakcijah glavne knjige od januarja do septembra, ko je podjetje zamenjalo računovodski informacijski sistem, so bili v postopku revizije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prepoznane praznine v stolpcih, kjer jih praviloma ne sme biti (npr. ID uporabnika, številka knjižbe v glavni knjigi in številka dnevnika, • ugotovljeni nenavadni zneski (npr. okrogle številke in zneski, ki se končajo z 999), • knjižene neizravnane temeljnice, • identificirane vknjižbe, ki so bile knjižene v prihodnja obračunska obdobja ali pa po oddaji finančnega paketa, • povzeti vnosi v dnevnik po ID-ju uporabnika (niso vključeni v podatke, zato jih ni mogoče izvesti), • identificirane vknjižbe splošnih temeljnic z nenavadnimi znaki in besedili v opisih vnosov.
<p>Opažanja</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Prazna mesta v stolpcih, ki ne smejo biti prazna: nobena. • Število knjižb z okroglo številko: 90 (1,6 %). • Število zapisov z zneskom, ki se konča na 999: 8 (1,3 %). • Vnosi, ki niso vključeni v bilanco: jih ni. • Število knjižb, ki se nanašajo na prihodnja obračunska obdobja: 7 (1,1 %). • Število knjižb/sprememb, izvedenih po 6. delovnem dnevu naslednjega meseca 45 (7,3 %). • Pri izbiri vzorcev za testiranje so bili upoštevani dnevniški zapisi z nenavadnimi besedami.

-se nadaljuje

Tabela 13: Revizijski pregled področja glavne knjige in računovodskega poročanja – predpostavke (nad.)

Atributi, testirani na vzorcu	Vnose ustvarjajo pooblaščen osebe? Knjiženje v dnevnik opravi/odobri posameznik, ki ni kreator knjižbe? Knjižbe se pregledujejo in odobrijo? Vnos v dnevnik je ustrezno podprt? Knjižbe v dnevnik so opravljene pravočasno? Knjižbe v dnevniku so točne?
-------------------------------	---

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 20–22).

Revizor je bil še posebej pozoren na knjižbe oziroma spremembe knjižb, izvedenih po 6. delovnem dnevu naslednjega meseca, ker je šesti delovni dan v mesecu rok za oddajo internih finančnih poročil. Izvedene knjižbe lahko predstavljajo tveganje za prevare.

Na podlagi celotne sheme revizijskega pregleda je ugotovil, da ročne knjižbe v dnevnik niso ustrezno dokumentirane in odobrene. Na podlagi ugotovitev je revizor podal oceno tveganja, mnenje o vplivu na poslovanje in priporočila (tabela 14).

Tabela 14: Poročilo revizijskega pregleda področja glavne knjige in računovodskega poročanja

Opis	V revidiranem letu ni bilo dokumentacije o odobritvah ročno izdelanih temeljnic.
Tveganje	Prevare v računovodskem poročanju.
tveganja	Visoko.
Vpliv na poslovanje	Pomanjkanje doslednega pregleda in odobritve ročnih vnosov in knjižb v dnevnik lahko privede do napačnih in nepravilnih knjižb.
Vzroki	Neustrezno izvajanje notranjih kontrol.
Priporočila	Pregledovalci ročnih vnosov knjižb bi morali pregled in odobritev dokumentirati z datumom in podpisom teh vnosov ter priložiti ustrezno dokumentacijo.
Načrt upravljanja	Izvedena bo procedura pregleda ročnih vnosov.

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 22).

Pomemben postopek za preprečevanje in odkrivanje pomembnih napačnih navedb v računovodskem poročanju, izkazanih zaradi napak ali goljufij, je usklajevanje kontov (account reconciliations), ki ga ima/je uvedlo podjetje. Usklajevanje kontov zagotavlja pravilno stanje sredstev in obveznosti, evidentirane v poslovnih knjigah in evidencah družbe. Poleg tega lahko usklajevalne postavke kažejo na morebitne pomembne napačne navedbe v računovodskih izkazih.

Usklajevanje kontov je pomemben postopek računovodskega poročanja pri preprečevanju in odkrivanju pomembnih napačnih navedb v računovodskih izkazih zaradi napake ali prevare. Usklajevanje kontov torej podjetju zagotavlja celovitost stanja sredstev in obveznosti, evidentiranih v poslovnih knjigah in drugih evidencah podjetja. Poleg tega posamezne postavke lahko kažejo na morebitne pomembne napačne navedbe v računovodskih izkazih, ki so lahko posledica odpisov, posebnih transakcij ali pomanjkljivosti notranjih kontrol. Usklajevanje računov je mogoče uporabiti kot kompenzacijo kontrole tam, kjer se ugotovijo pomanjkljivosti pri nadzoru nad transakcijami, čeprav niso nadomestek za vzdrževanje učinkovitih notranjih kontrol.

Kontrole usklajevanja kontov so pomembne za kontrolno okolje in jih je mogoče uporabiti kot nadomestne kontrole, kjer se ugotovijo pomanjkljivosti nadzora na ravni transakcij (čeprav niso nadomestek za ohranitev človeškega nadzora nad transakcijami).

Vsako podjetje v skupini mora voditi seznam kontov, ki se usklajujejo, in mora vsebovati tudi (Izbrano podjetje, 2019):

- podatek o pogostosti in časovnem okviru (mesečno, četrtno),
- imena oseb, določenih za pripravljavca in pregledovalca za vsak konto,
- imena odgovornih oseb za posamezni konto, ki so odgovorne tudi za pravočasno usklajevanje kontov.

Pripravljavec je posameznik, ki je v skladu z internimi pravili imenovan za usklajevanje posameznega konta in naj bi:

- zagotovil, da je za vsak konto iz bilance stanja usklajevanje pripravljeno v skladu z vnaprej pripravljeno predlogo,
- pridobil izvirne podatke, potrebne za proces usklajevanja, vključno s stanjem pomožnih evidenc, in neodvisne izvirne dokumente (npr. bančne izpiske, izračune ...),
- ugotovil, raziskal in dokumentiral predmete usklajevanja, vključno s tem, ali se usklajevanje nanaša na odprte postavke tekočega meseca ali na starejše odprte postavke,
- zagotavljal, da se upoštevajo pravila družbe kot celote,
- naredil morebitne prerazporeditve, prilagoditve,

- pripravil paket usklajevanja na vnaprej pripravljenih predlogah, ki vključujejo podporne dokumente, in se podpisal kot pripravljavec.

Priloga 1 je konkretni prikaz primera seznama kontov, ki se usklajujejo in so zanje določeni tudi časovni okviri usklajevanja, in oseb, ki so določene za pripravljavce, pregledovalce ter odgovorne osebe.

Priloga 2 je konkreten izvedbeni primer za usklajevanje točno določenega konta, v tem primeru konta denarna sredstva na transakcijskem računu.

Podporni dokumenti so izvorni dokumenti, ki izhajajo iz neodvisnega vira, ki ni sistem glavne knjige. Primeri ustreznih podpornih dokumentov so: bančni izpisek, posojilna pogodba, pogodba o dobavi, neodvisni izračuni, kot je excelova preglednica, ki se uporablja za oblikovanje rezervacij in časovnih razmejitev.

4.2.1.5 Revizijski pregled odkrivanja sheme prevar informacijske varnosti

Za področje odpiranja sheme prevar informacijske varnosti je pomembno, da ima podjetje izdelan načrt upravljanja varnostnih incidentov. Shema prevare v praksi pomeni varnostni incident. Revzor je pregledal načrt upravljanja varnostnih incidentov in na podlagi tega podal kritično menje glede izvajanja (tabela 15).

Tabela 15: Poročilo revizijskega pregleda izvajanja načrta upravljanja varnostnih incidentov

Opis	Formalni načrt upravljanja varnostnih incidentov ni bil izveden.
Tveganje	Neučinkovit nadzor nad informacijsko tehnologijo.
Rang tveganja	Srednji.
Vpliv na poslovanje	Pomanjkanje formalnega načrta za upravljanje varnostnih incidentov lahko privede do zapoznelega odziva na varnostni incident, ki lahko povzroči poslovne motnje in/ali finančne izgube.
Vzroki	Nezadostna ozaveščenost o tveganjih in nadzoru. Neupoštevanje ustrezne politike, postopkov in/ali standardov.
Priporočila	Vodstvo mora zagotoviti, da se izvaja načrt za obvladovanje varnostnih incidentov, vključno s ključnimi zainteresiranimi strankami in zaposlenimi, ki so seznanjeni s postopki odzivanja ter svojimi vlogami in odgovornostmi.
Načrt upravljanja	Uveden bo načrt za obvladovanje incidentov.

Prirjeno po Analytics Audit (2019, str. 25).

Vzpostavljeni morajo biti primerni nadzorni procesi nad neuspešnimi poskusi prijave in ti se morajo ustrezno obravnavati. Vsako nepooblaščenno zaobitev nadzora dostopa je treba prijaviti. Fizični dostop do vseh računalniških naprav mora biti ves čas omejen (Izbrano podjetje, 2016).

Privilegirani uporabniški računi so računi z več pravicami (npr. lokalni administratorji, aplikacijski računi). Z vidika informacijske varnosti uporabniki z več pravicami predstavljajo večjo varnostno grožnjo.

Tabela 16: Poročilo revizijskega pregleda izvajanja politike upravljanja dostopov do privilegiranih računov

Opis	Ne upošteva se sistemska politika upravljanja dostopa in se ne izvaja pregled dostopa uporabnikov do privilegiranih računov.
Tveganje	Neučinkovit nadzor nad informacijsko tehnologijo.
Rang tveganja	Srednji.
Vpliv na poslovanje	Nepooblaščen dostopi lahko vodijo do prevarantskih transakcij, razkritja občutljivih informacij ali izgube podatkov.
Vzroki	Nezadostna ozaveščenost o tveganjih in nadzoru. Neupoštevanje ustrezne politike, postopkov in/ali standardov.
Priporočila	Upravljalci informacijske tehnologije naj opravijo pregled dostopa do privilegiranih računov. Rezultate pregledov dostopa upravnikov je treba dokumentirati in hraniti.
Načrt upravljanja	Opravljen bo pregled dostopa do privilegiranih uporabniških računov.

Vir: Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 28).

Vzpostaviti je potrebno splošne sistemske kontrole za preprečevanje in odkrivanje nepooblaščenega dostopa do sistemov in aplikacij. Dostop posameznih uporabnikov mora biti omejen na podlagi določenih funkcij, povezanih z opravilom. Samo nadzorno osebje (neodvisno od funkcije programiranja) bi moralo izvajati upravljanje varnostnih kontrol dostopa. Samo pooblaščen osebje ima dodeljene uporabniške ID in gesla, ki omogočajo dostop do sistema. Vsak ID mora biti enoličen, da lahko sledi uporabniškim dejavnostim in zagotavlja odgovornost. Gesla je treba uporabiti za zagotovitev, da sistemi pravilno prepoznajo pooblaščen uporabnike (Izbrano podjetje, 2016). Na opisani način se zagotavlja revizijska sled.

Tabela 17: Poročilo revizijskega pregleda testiranja ranljivosti sredstev informacijske tehnologije

Opis	Testiranje ranljivosti sredstev informacijske tehnologije se ne izvaja.
Tveganje	Kibernetski napadi.
Rang tveganja	Srednji.
Vpliv na poslovanje	Znane varnostne ranljivosti, povezane z informacijsko tehnologijo, se lahko izkoristijo za ogrožanje strežnikov in omrežij podjetja, kar lahko privede do motenj v običajnem poslovanju in povzroči finančno izgubo.
Vzroki	Nezadostna sredstva, dodeljena informacijski tehnologiji.
Priporočila	Upravljalci informacijske tehnologije bi morali izvajati pregled ranljivosti sredstev. Vsem ugotovljenim ranljivostim je treba dati prednost na podlagi ocene tveganja. Izdelati je treba akcijske načrte in jim slediti do zaprtja.
Načrt upravljanja	Vzpostavljeno bo omrežje nove generacije.

Prirejeno po Analytics Audit (2019, str. 27).

Dostop do informacij, shranjenih na računalniških napravah, bi moral biti ustrezno omejen. Vodstvo mora identificirati in razvrstiti računalniške vire (npr. podatke, aplikacije, komponente) in jih zaščititi z uporabo ustrezne kombinacije avtomatiziranih procesov in/ali ročnih postopkov.

5 ANALIZA UGOTOVITEV

Obravnava podjetje je del globalne družbe in kot taka ima razvito korporacijsko politiko proti prevaram. Zaposleni se redno izobražujejo in usposablajo. Načrt usposabljanja pripravljajo na globalni ravni in ni lokaliziran. Usposabljanje poteka v angleškem jeziku, kar še posebej predstavlja tveganje, da zaposleni vsebine ne razumejo ali pa imajo ravno zaradi tega odklonilen odnos do izobraževanja in usposabljanja.

V obravnavanem podjetju je bila izvedena notranja revizija kot mehanizem za odkrivanje prevar. Vsakemu področju pregleda je sledil tudi predlog za izboljšave, vezan na področje raziskovanja.

Prevare pri obračunu plač se dogajajo v velikih in majhnih podjetjih. Zelo verjetno je, da se bodo v podjetju dogajale prevare pri izplačevanju nadurnega dela.

Vendar je analiza podatkov o prevarah pri obračunu in izplačilu plač običajno lažja in je lažje ugotoviti morebitne nepravilnosti kot pri prevarah vnosov v glavno knjigo ali pri iskanju prevar

pri plačilih dobaviteljem. Po navadi je več časa potrebnega za samo razumevanje načina izračunavanja plač, zato je ključno, da revizor oziroma preiskovalec prevar pravilno razume podatke, ki se nahajajo v bazah podatkov.

Za področje obračuna in izplačila plač je preiskovalec poskušal ugotoviti, ali mogoče obstajajo določene sheme prevar, ki so značilne za področje obračuna in izplačila plač. V poglavju 4.2.1.1 je na konkretnem primeru prikazan primer testiranja atributov, ki so dejavniki tveganja za sheme prevar. Kot tveganje za nastanek prevare je bila podana ugotovitev, da podjetje ne razpolaga z zadostnim številom človeških virov. Ti so pomembni predvsem z vidika zagotavljanja notranjih kontrol.

Ugotovitve revizije so sicer bile, da ni mogoče preveriti številke bančnih računov z bančnimi transakcijami. Bančni podatki zaposlenih so v bazi programa obračuna plač, niso pa navedeni v zbiru obračuna, t. i. rekapitulaciji.

Za odkrivanje prevar pri obračunu in izplačilu plač bi bilo mogoče uporabiti tudi davčno številko zaposlenega, številko obveznega socialnega ali zdravstvenega zavarovanja.

Za navedeno revidirano področje je bila izvedena ugotovitvena analiza pravilnosti obračuna plač, kar vključuje tudi obračun prispevkov in davkov (dohodnine). Vendar pa ni bila izvedena kontrola, ali so bili prispevki in davki tudi plačani. Sicer je lahko to področje tudi predmet samostojnega področja revizije, in sicer revizije davkov. Vendar menim, da bi bilo to smiselno ravno v tem kontekstu. Ta kontrolaje relativno nezahtevna in se lahko izvede z vpogledom v kartico podjetja pri finančni upravi ali s potrdilom o plačanih prispevkih in davkih (dohodnini) davčnega organa države.

Ravno tako je bil opravljen pregled za odkrivanje prevar na področju terjatev do kupcev. Dve najbolj običajni shemi prevar tem področju sta navidezne terjatve in odpisi, ki sta bili tudi predmet moje raziskave.

Podjetje ima vzpostavljeno kreditno preverjanje kupcev. S tem mehanizmom se želi obvarovati slabih terjatev. To so terjatve, ki jih ni mogoče izterjati, ker kupec ni plačilno sposoben. Če kupec ne plača, podjetje vloži predlog za izvršbo. Popravek terjatev do kupca opravi samo za terjatve, za katere je bila vložena sodna izterjava.

Področje obveznosti do dobaviteljev je ocenjeno kot visoko tveganje za prevare. Podjetje nima ustreznih postopkov zbiranja ponudb in tudi ne razpolaga z zadostnimi človeškimi viri, da bi lahko zgotovilo izvajanje notranjih kontrol, s katerimi bi se zmanjšalo tveganje za prevare.

Kot odgovor na tveganje je podjetje uvedlo še dodatno kontrolo. Vnos novega dobavitelja v sistem mora potrditi direktor.

Iskanje prevar vnosov v glavno knjigo ni tako enostavno. Glavne knjige so danes ogromne in vsebujejo ogromno transakcij. Postopek priprave načrta za analizo podatkov o prevarah, za iskanje prilagoditev in razvrstitev vnosa v dnevnik zahteva vrhunsko poznavanje panoge in računovodskih praks podjetja. Čas vnosa v dnevnik bistveno vpliva na računovodske izkaze in je običajno zelo blizu datumu poročanja.

Revizorji so v poročilu navedli, da je nenavadno veliko število ročnih vpisov v glavno knjigo. Ti vpisi so zaključna temeljnica in niso ročni vnosi. Vendar je tu preiskovalec, kljub nasprotnim dokazovanjem, zavzel stališče, da gre za ročni vnos. Ravno zato je bilo to področje revidiranja označeno kot visoko tveganje za prevare.

Predmet revizije je bilo tudi interno računovodsko poročanje, ki je bistvenega pomena za obveščanje lastnikov o poslovanju družbe kot celote. Pomembno je, da so lastniki v realnem času seznanjeni s poslovanjem družbe.

Področje informacijske varnosti je področje, ki zahteva nenehne prilagoditve, kontrole in posodobitve, ki so v veliki meri povezane s finančnimi sredstvi. Vendar je sprotni finančni vložek manjši kot škoda, ki jo povzročijo tovrstne prevare.

Za obravnavano podjetje je preiskovalec ugotovil, da se namenja premalo finančnih sredstev za stabilno ohranjanje informacijske varnosti. Zaposlene je potrebno nenehno izobraževati glede informacijske varnosti.

SKLEP

Prevare postajajo vse bolj zapletene in ogrožajo vsako organizacijo. Posledično se povečuje tudi povpraševanje po pravočasnih in tekočih zagotovilih o učinkovitosti sistemov za obvladovanje in nadzor tveganj. To je privedlo do tega, da so podjetja začela vse bolj uporabljati avtomatiziran nadzor. Tako se vedno več organizacij v trenutnem poslovnem okolju vedno bolj zanaša na informacijsko tehnologijo.

V nalogi so predstavljeni enostavni primeri ugotavljanja in enostavne in najbolj pogoste sheme prevar. Za vsako obravnavano področje so navedene tudi notranje kontrole kot atributi za testiranje. Podjetja bi morala za začetek odkrivati in preprečevati enostavne primere in se ne odzivati samo na kompleksne primere.

Še vedno pa obstaja bistvena razlika v načinu odpravljanja prevar v manjših večjih podjetjih. V manjših podjetjih se kot orodje za odkrivanje prevar najbolj uporablja nasvet. Temu sledi poslovodski pregled, ki je lahko povezan ravno z nasvetom ali namigom.

Interna revizija kot mehanizem za odkrivanje prevar je značilna za velika podjetja. Mala podjetja bi morda morala razviti zavedanja, da lahko storitev notranjega revidiranja »najamejo« na trgu in jim ga ni treba organizirati kot posebno službo v sklopu podjetja. Podjetja se lahko odločijo tudi za revidiranje samo za neko specifično področje, ker lahko lastniki sami prepoznajo določeno tveganje, pa sami nimajo dovolj znanja ali časa, da bi to področje podrobneje raziskali. Na podlagi ugotovitev in priporočil svetovalcev se lahko bolj učinkovito spopadejo s to problematiko.

Poslovodstvo podjetja bi se moralo bolje zavedati pomena svoje nadzorne funkcije. Ravno tako bi moralo razviti oziroma izboljšati svojo integriteto in etiko in voditi po načelu zgleda.

Odgovornosti, ki jih ima poslovodstvo pri vzpostavljanju in ohranjanju etičnih standardov, je v današnjih časih težko vzdrževati. Za ohranjanje ravnovesja je lahko stalna bitka. Npr. težko je na vrhu vzpostaviti močan etični tok, če se podjetja osredotočajo le na sprotne rezultate, pri čemer ne upoštevajo posledic vpliva svojih odločitev na donosnost v prihodnosti.

Vsako podjetje bi se moralo vprašati, kje je na področju preprečevanja, odkrivanja in odzivanja na prevare. Ali obstajajo področja za izboljšave, ki bi jih bilo potrebno nujno urediti. Tudi najboljše programe za boj proti prevaram je treba nenehno ocenjevati in izboljševati. Storiteli in metode dejanj se razvijajo in temu primerno je potrebno prilagoditi tudi programe za preprečevanje, odzivanje na prevare in njihovo odkrivanje. Prevare so tveganja, na katero nobeno podjetje ni imuno.

Prevare niso nujno vedno povezane samo s pridobitvijo premoženjske koristi. Lahko je motiv za prevaro tudi nepremoženjski, ko si posameznik želi pridobiti ugled, avtoriteto, ego, na kar bi morala biti podjetja še posebej pozorna.

LITERATURA IN VIRI

1. AccountingEdu.org. (2020). *Internal auditing*. Pridobljeno 23. februarja 2020 iz <https://www.accountingedu.org/internal-auditing.html>
2. ACFE Slovenija. (2019). *Preprečevanje prevar*. Pridobljeno 2. novembra 2019 iz <http://www.acfe.si/prepre269evanje-prevar.html>
3. AICPA. (2018). *Guide to Audit Data Analytics*. Pridobljeno 30. aprila 2021 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=5502947>.
4. Altexsoft. (2019). *Fraud Detection: How machine learning system help reveal scams in Fintech, Healthcare and eCommerce*. Pridobljeno 01. decembra 2019 iz <https://www.altexsoft.com/whitepapers/fraud-detection-how-machine-learning-systems-help-reveal-scams-in-fintech-healthcare-and-ecommerce/>
5. *Analytics Audit*. (2019). *Interni vir podjetja*.

6. Analytics Audit. (2019). Revizijsko poročilo izbranega podjetja. Ljubljana: Manpower d.o.o.
7. Association of Certified Fraud Examiners. (2014) *Report to the nations on occupational fraud and abuse. Global fraud study 2014*. Pridobljeno 27. februarja 2020 iz <https://www.acfe.com/rtnn/docs/2014-report-to-nations.pdf>
8. Association of Certified Fraud Examiners. (2016). *Report to the nations on occupational fraud and abuse. Global fraud study 2016*. Pridobljeno 2. novembra 2019 iz <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfe-public/2016-report-to-the-nations.pdf>
9. Association of Certified Fraud Examiners. (2018). *Report to the nations on occupational fraud and abuse. Global fraud study 2018*. Pridobljeno 29. maja 2021 iz <https://s3-us-west-2.amazonaws.com/acfe-public/2018-report-to-the-nations.pdf>
10. Association of Certified Fraud Examiners. (brez datuma) *Drevo prevar*. Pridobljeno 24. januarja 2021 iz <http://www.acfe.si/drevo-prevar.html>
11. Burya, J.& Herrytgers, S. (2021). *Cyber threat considerations related to implementation of internal accounting controls*. Pridobljeno 23. maja 2021 iz <file:///C:/Users/andre/Downloads/us-aers-hu-cyber-threat-considerations-related-to-implementation-of-internal-accounting-controls.pdf>
12. Časnik finance, časopisno založništvo d.o.o. (2019). *Nove tehnologije za spopad s poslovnimi prevarami*. Pridobljeno 2. novembra 2019 iz <https://pro.finance.si/8942647>
13. Comer, M. (2019). *Investigating Corporate Fraud*. Pridobljeno 2. maja 2021 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=3002189>
14. da Cunha J.V.A. & Cornachione E. (2003). *Frauds and information technology: Analysis of the influence on Accounting and Company System*. V.J.L. Monterio, P.M.C. Swatman & L.V. Tavares (ur.). *Towards the Knowledge Society*. IFIP – The International Federation for Information Processing, vol 105 (str. 179-193). Boston, MA: Springer.
15. Ernst & Young. (2019a). *The right approach to combating fraud and corruption can transform business transparency and improve operational effectiveness*. Pridobljeno 2. novembra 2019 iz https://www.ey.com/en_gl/assurance/how-to-drive-the-future-of-compliance-with-integrity-in-the-spotlight
16. Ernst & Young. (2019b). *Global Fraud Survey 2018*. Pridobljeno 10. novembra.2019 iz https://assets.ey.com/content/dam/ey-sites/ey-com/en_gl/topics/assurance/assurance-pdfs/ey-integrity-in-spotlight.pdf
17. Financier Worldwide Magazine. (2017). *Fraud prevention and detection – focus on the technological trend*. Pridobljeno 17. novembra iz <https://www.financierworldwide.com/fraud-prevention-and-detection-focus-on-the-technological-trend#.XdFyRFdKiUl>
18. Global Infrastructure Anti-Corruption Center. (2021). Pridobljeno 3. januarja 2021 iz <https://giacentre.org/the-cost-of-corruption/>
19. Goldman, P. & Kaufman H. (2009). *Anti-Fraud Risk and Control*. Pridobljeno 3. Januarja 2021 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=448844>.

20. Halbouni, S.S., Obeid N. & Garbou, A. (2016). *Corporate governance and information technology in fraud prevention and detection*. Pridobljeno 15. maja 2021 iz <https://www-emerald-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/insight/content/doi/10.1108/MAJ-02-2015-1163/full/html>
21. Hmelak, M. (2019). *Smernica GTAG-preprečevanje in zaznava prevar v avtomatiziranih okoljih*. Ljubljana: Slovenski inštitut za revizijo.
22. Inštitut za poslovodno računovodstvo pri VRŠ. (2015). *1. Konferenca o preprečevanju finančnih prevar*. Pridobljeno 2. novembra 2019 iz http://www.poslovodno-racunovodstvo.si/_downloads/1176-Sloveno-gradivo-za-udelezence_online.pdf
23. Izbrano podjetje. (2016). *Interni akt podjetja*. Ljubljana: Manpower d.o.o.
24. Kassem, R.. & Higson, A. (2012). *The new fraud triangle model*. *Journal of Emerging Trends in Economics and Management Sciences* str. 191 – 195. Pridobljeno 26. januarja 2020 iz <http://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.885.5778&rep=rep1&type=pdf>
25. Kiyamaz, H. (2020). *Types of Corporate Fraud*. Pridobljeno 15. maja 2021 iz <https://www-emerald-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/insight/content/doi/10.1108/978-1-78973-417-120201003/full/html>
26. KPMG. (2016). *Global profiles of the fraudster. Technology enables and weak controls fuel the fraud*. Pridobljeno 17. novembra 2019 iz <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/pdf/2016/05/profiles-of-the-fraudster.pdf>
27. Leonard W., V. (2008). *Fraud Risk Assessment : Building a Fraud Audit Program*. Pridobljeno 20. novembra 2020 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=353436>.
28. Leonard W., V. (2017). *Fraud Data Analytics Methodology : The Fraud Scenario Approach to Uncovering Fraud in Core Business Systems*. Pridobljeno 15. maja 2021 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=4771464>.
29. MSR 200. *Glavni cilj neodvisnega revizorja in izvajanje revizije v skladu z mednarodnimi standardi revidiranja*. Pridobljeno 15. maja 2021 iz https://si-revizija.si/datoteke/standardi/1519/msr_200.pdf
30. Murray, J. (2020). *What Is a Conflict of Interest? The Balance Small Business*. Pridobljeno 29. maja 2021 iz <https://www.thebalancesmb.com/what-is-a-conflict-of-interest-give-me-some-examples-398192#is-a-conflict-of-interest-a-crime>
31. O'Gara, J. (2004). *Corporate Fraud : Case Studies in Detection and Prevention*. Pridobljeno 20. novembra 2020 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=469768>.
32. Peltier-Rivest, D. (2018): *A model for preventing corruption*. Pridobljeno 13. decembra 2020 iz <https://www-emerald-com.nukweb.nuk.uni-lj.si/insight/content/doi/10.1108/JFC-11-2014-0048/full/html>
33. Petrucelli, J. R. (2013). *Detecting Fraud in Organizations : Techniques, Tools*. Pridobljeno 20. novembra 2020 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=818036>.

34. PWC. (2019). *Pulling out the fraud from the shadows. Global Economic Crime and Fraud Survey 2018*. Pridobljeno 01. decembra 2019 iz <https://www.PWC.com/gx/en/forensics/global-economic-crime-and-fraud-survey-2018.pdf>
35. PWC. (2021). *Fraud. A guide to its prevention, detection and investigation..* Pridobljeno 8. maja 2021 iz <https://www.PWC.com.au/consulting/assets/risk-controls/fraud-control-jul08.pdf>
36. Sarbanes Oxley. (2021). Pridobljeno 02 .maja 2021 na spletnem naslovu <https://www.sarbanes-oxley-101.com/>
37. Schields, A. (brez datuma). *Payroll Fraud*. Pridobljeno 09. maja 2021 iz <https://dolmanbateman.com.au/payroll-fraud/>
38. Segal, T. (2020). *Conflict of Interest*. Pridobljeno 29. maja 2021 iz <https://www.investopedia.com/terms/c/conflict-of-interest.asp>
39. Sheridan, T. A. (2014). *Managerial Fraud : Executive Impression Management, Beyond Red Flags*. Pridobljeno 15. maja 2021 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=1774188>.
40. Soruke, O. A. (2016). Personal Ethics and Fraudster Motivation: *Link in Fraud Triangle and Fraud Diamond Theories*. International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences, 6 str. 159-165
41. Spencer Pickett, K. H. (2011). *The Essential Guide*. Pridobljeno 20. novembra 2020 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=706798>.
42. Spencer Pickett, K. H.(2012). *Fraud Smart*. Pridobljeno 20. novembra 2020 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=835544>.
43. The Institute of Internal Auditors. (brez datuma). *Mednarodni standardi strokovnega ravnanja pri notranjem revidiranju*. Pridobljeno 16. novembra 2019 iz <https://global.theiia.org/translations/PublicDocuments/IPPF-Standards-2017-Slovenian.pdf>
44. Viršek, D. (2018). Revizor skrbi za podjetje in se ne pusti utišati. *Delo*. Pridobljeno 24. februarja 2020 iz <https://www.delo.si/gospodarstvo/podjetja/revizor-skrbi-za-podjetje-in-se-ne-pusti-utisati.html>
45. Wells, J. T. (2011). *Corporate Fraud Handbook : Prevention and Detection*. Pridobljeno 20. novembra 2020 iz <https://ebookcentral.proquest.com/lib/uniljsi/detail.action?docID=700564>

PRILOGE

Priloga 1: Prikaz primera seznama kontov, ki se usklajujejo in so zanje določeni tudi časovni okviri usklajevanja, in oseb, ki so določene za pripravljavce, pregledovalce ter odgovorne osebe

GL Account Number	GL Account Name	Risk (High, Moderate, Low)	Reconciliati on frequency (Monthly or Quarterly)	Preparer	Preparer Title	Reviewer	Reviewer Title	Comment
110011	Denarna sredstva na TR – BMG prim. valuta	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	Own format
110012	Denarna sredstva na TR – UNICREDIT prim. valuta	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	Own format
111014	UNICREDIT – Nočni depozit	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	Own format
111110	BMG Nizozemska CASH POOL - Kratkoročni depoziti TRR	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	Own format
111111	BMG Nizozemska CASH POOL – Kratkoročni depoziti TRR	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	Own format
120010	Kratk. terj. do kup. v državi – najem zaposlenih	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
120012	Kratk. odloženi prih. obrač. zamudnih obresti	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
120110	Kratk. terj. do kup. v državi – sodne izvršbe	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
120111	Kratk. terj. do kup. v državi – sodne izvršbe ŠS	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked

120210	Kratk. terj. do kup. v državi – prodaja blaga	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
120312	Kratk. terj. do kup. v državi – dvomljive terjatve	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
121010	Kratkoročne terjatve do kupcev v tujini – EUR	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
121210	Kratkoročne terjatve do kupcev v tujini – prodaja	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
150010	Kratkoročne terj. iz naslova obresti za kredite	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
150020	Kratkor. terj. za zarač. zamudne obresti kupcem	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
162010	Terjatve za refundacije nadomestil plač	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
165010	Akontacije za potne stroške	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
165110	Ostale kratkoročne terjatve	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
165112	Ostale kratkor. terj. do delavcev – izplač. plač	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
165310	Ostale kratkor. terjatve do del. – ostalo	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
165910	Terjatve za prehrano	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
129010	Oslabitev vrednosti kratkoročnih terjatev do kupce	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
133010	Dani predujmi za obratna sredstva	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	

133110	Kratkoročne terjatve – preplačilo med podjetji v sku	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
190110	Kratkoročno odloženi stroški	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
190123	Kratkoročno odloženi stroški – BLAGO	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
190124	Vnaprej vračunani stroški oziroma odhodki - inval.	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
191010	Kratkoročno nezaračunani prihodki	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
161329	Terjatve do DURS – akont. DDPO_2019	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
121030	Kratkoročne terjatve do kupcev v tujini v skupini	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
003010	Dolgoročne premoženjske pravice – software	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
040010	Pohištvo, pisarn. oprema - nabavna vrednost opreme	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
040210	Oslabitev na kontih nabavne vrednosti – pohištvo, pis. oprema	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
041010	Nabavna vrednost drobnega inventarja	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
008010	Popravek vredn. dolg. premož. pravic (software)	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
050010	Pohištvo, pisarn. oprema – pop. vred. opreme in nad. delov	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
050011	Popravek vrednosti opreme zaradi amortiz. - avtom,	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked

051010	Popravek vrednosti drobnega inventarja zaradi amor	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
052010	Oslabitev vrednosti opreme in nadomestnih delov	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
050012	Računalniška oprema - pop. vred. opreme in nad. delov	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
040014	Nabavna vrednost opreme – osebni avto	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
050015	Popravek vrednosti opreme zaradi amortiz. - osebni avto	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
040211	Oslabitev na kontih nabavne vrednosti - vlaganja v tuja sredstva	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
045010	Druga opredm. OS – vlaganja v tuja opredm. OS	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
046010	Vlaganja v opred. OS v tuji lasti	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
052011	Oslabitev vrednosti opreme in nadomestnih delov – vlaganja	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
055010	Popr. vredn.drugih opredm. OS – vlaganja v tuja OS	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
056010	Popravek vred. vlaganj v opr. OS v tuji lasti	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
220010	Kratk. obv. do dob. v državi	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
220110	Kratk. obv. do dob. - plačilne kartice	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
220210	Kratk. obv. do dob. - gotovina	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked

221010	Kratkoročne obveznosti do dobaviteljev v tujini	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
230010	Prejeti predujmi	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
282210	Ostale kratk. obv. - zavrjnjeni virmani ZC - prehodni	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
285411	Ostale kratkoročne obveznosti – varščina – ostali	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
285625	Obv. za kredite od plač - OSTALI	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
285910	Ostale kratkoročne obveznosti - OSTALI	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
250010	Obv.iz naslova vračunanih in neobračunanih plač, r	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
251013	Obveznosti za čiste plače OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
251113	Obveznosti za neto regres OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
253013	Obveznosti za prispevke iz kosmatih plač OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
253113	Obveznosti za prispevke - jubilejna nagrada OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
253213	Obveznosti za prispevke iz kosmatih plač – regres OSTALI	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
254013	Obveznosti za davke iz kosmatih plač in nadomestil	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	

254113	Obveznosti za davke – jubilejna nagrada OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
254213	Obveznosti za davke iz kosmatih plač – regres OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255013	Obv. za druge prejemke iz del. razmerja – odpravnine OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255113	Druge kratk. obv. do zaposlenih – prehrana OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255213	Druge kratk. obv. do zaposlenih – prevoz na delo OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255313	Druge kratk. obv. do zaposlenih – pot. str. OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255510	Kratk. obv. – jubilejne nagrade, odpravnine ob upokojitvi	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255610	Druge kratkoročne obveznosti do delavcev	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255838	Neizkoriščen LD ostali 2018	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255839	Neizkoriščen LD ostali 2019	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
262013	Obveznosti za prispevke – OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
265013	Obvezosti za davčni odtegljaj – OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
266210	Dr. kratk. obv. do držav. inštit. – invalidski sklad	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	

282010	Ostale kratk. obv. – odtegljaji	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
285113	Ostale kratk. obveznosti iz posl. – dod. pok. zavarov	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
285114	Ostale kratk. obveznosti iz posl. – obvezno dod. po	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
290030	Vnaprej vračunani regres – Accruals	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
251010	Obveznosti za čiste plače INTERNI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
251110	Obveznosti za neto regres INTERNI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
253010	Obveznosti za prispevke iz kosmatih plač INTERNI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
254010	Obveznosti za davke iz kosmatih plač in nadomestil	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
254210	Obveznosti za davke iz kosmatih plač – regres INTERNI	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
255010	Obv. za druge prejemke iz del. razmerja – odpravnine INTERNI	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
255110	Druge kratk. obv. do zaposlenih – prehrana INTERNI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255210	Druge kratk. obv. do zaposlenih – prevoz na delo INTERNI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255310	Druge kratk. obv. do zaposlenih – pot. str. INTERNI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	

255710	Druge kratk. obv. do zaposlenih – darilo Dedek Mraz	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
255810	Neizkoriščen LD interni	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
255910	Druge kratk. obv. do zaposlenih – BONUSI INTERNI	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
290031	Vnaprej vračunani regres – Accruals – INTERNI	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
290032	Vnaprej vračunani LD - Accruals-INTERNI	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
258010	Obveznosti za prispevke izplačevalca INTERNI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
258012	Obveznosti za prispevke izplačevalca – jubilejna ...	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
258013	Obveznosti za prispevke izplačevalca OSTALI	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
258113	Obveznosti za prispevke izplačevalca – regres OSTALI	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
265320	Obv. za davčni odteg. – dohodnina ostali štud.	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
266110	Dr. kratk. obv. do držav. inštit. – KD in DKD	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
160010	Odbitni DDV – prejeti računi – spl. stopnja	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
160020	Odbitni DDV – prejeti računi – zni. stopnja	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
160410	Samoobdavčitev EU - blago spl. stopnja	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	

160420	Samoobdavčitev EU - blago zni. stopnja	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
160430	Samoobdavčitev - storitve tujina - spl.stopnja	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
160440	Samoobdavčitev - storitve tujina - zni. stopnja	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
160450	Samoobdavčitev - blago in storitve SLO - spl.st	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
160460	Samoobdavčitev - blago in storitve SLO - zni. st	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
160710	Terjatve za odbitni DDV v SLO po obračunu	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
160720	Terjatve za odbitni DDV drugih držav	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
160810	Terjatev za vračilo razlike DDV v SLO davčnem obd.	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
160820	Terjatev za vračilo razlike DDV drugih držav	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
160910	Fiktivni konto za DDV 0 - za nastavitvev	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
195010	DDV v prejetih avansih	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
260010	Obračunani DDV - izdani računi - spl. stopnja	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
260410	Obračunan DDV EU - Samoobdavčitev - blago - spl. st	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
260420	Obračunan DDV EU - Samoobdavčitev - blago - zni. st	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked

260430	Obračunan DDV storitve tujina - Samoobd. - spl. st	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
260440	Obračunan DDV storitve tujin - Samoobd. - zni. st	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
260450	Samoobdavčitev - blago in storitve SLO - spl.st	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
260460	Samoobdavčitev - blago in storitve SLO - zni.st	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
260470	Samoobdavčitev - blago TRET - spl.st	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
260480	Samoobdavčitev - blago TRET - zni.st	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
260550	Obračunan DDV po plačani realizaciji	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
260710	Obveznosti za DDV v SLO po obračunu	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
260720	Obveznosti za DDV v SLO po obračunu drugih držav	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
260810	Obveznost za plačilo razlike DDV v SLO	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
260820	Obveznost za plačilo razlike DDV v drugih držav	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
260910	Fiktivni konto za DDV - za nastavitvev	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
295010	DDV v danih avansih	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
290020	Vnaprej vračunani stroški oziroma odhodki	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
291010	Kratkoročno odloženi prihodki	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked

220011	Kratk. obv. do dob. v državi – tekoče obveznosti	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
264010	Obveznosti za davek iz dobička	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
221110	Kratkoročne obveznosti do dob. v skupini v tujini	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
221111	Kratkoročne obveznosti do dob. v skupini v tujini	Low	Monthly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
982010	Dolgoročni krediti, dobljeni od drugih domačih dob	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
989010	Druge dolgoročne poslovne obveznosti do dob.	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
901010	Osnovni kapital - kapitalska vloga	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
994021	Drugi aktivni zunajbil. Konti - bančne garancije	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
994038	Drugi aktivni zunajbil.konti - limit UNICREDIT posl	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
999021	Drugi pasivni zunajbil.konti - bančne garancije	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
999038	Drugi pasivni zunajbil.konti - limit UNICREDIT poslo	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
800010	Dobiček ali izguba iz rednega delovanja	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
810010	Davek od dobička (izgube) iz rednega delovanja	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
810020	Mesečni davek od dobička (izgube) iz rednega delov	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked

815010	Čisti dobiček poslovnega leta	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
829010	Prenos ostanka čistega dobička	Low	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	not in use - blocked
915010	Zneski iz poenost.zmanjšanja osn.kapitala z umikom	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
916010	Splošni prevrednotovalni popravek kapitala	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
920010	Zakonske rezerve	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930010	Preneseni čisti dobiček iz prejšnjih let	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930020	Preneseni čisti dobiček iz leta 2005	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930030	Preneseni čisti dobiček iz leta 2006	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930040	Preneseni čisti dobiček iz leta 2007	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930050	Preneseni čisti dobiček iz leta 2008	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930060	Preneseni čisti dobiček iz leta 2009	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930070	Preneseni čisti dobiček iz leta 2010	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930080	Preneseni čisti dobiček iz leta 2011	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	

930090	Preneseni čisti dobiček iz leta 2012	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930100	Preneseni čisti dobiček iz leta 2013	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930110	Preneseni čisti dobiček iz leta 2014	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930120	Preneseni čisti dobiček iz leta 2015	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930130	Preneseni čisti dobiček iz leta 2016	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930150	Preneseni čisti dobiček iz leta 2017	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	
930160	Preneseni čisti dobiček iz leta 2018	Low	Quarterly	name	Payroll and accounting assistant	name	Interim Finance Manager	

Priloga 2: Primer za usklajevanja konta denarna sredstva na transakcijskem računu

Legal entity:

DAY	MONTH	YEAR
1/31/2020	1	2020

Account number:	xxxxx-xxxxxxxxx	EUR
Bank No.:	BANKEUR1	
Bank Acc. Posting Group:	BANEUR1	
Local GL Account:	110012	Typical balance: Dr.

BALANCE FROM THE BANK STATEMENT	1,050.138,95
---------------------------------	--------------

Credit in the bank statement not yet in the subledger	-
Debit in the bank statement not yet in the subledger	-

Credit in the subledger not yet registered in the bank statement	-
Debit in the subledger not yet registered in the bank statement	-

BALANCE IN THE SUBLEDGER	1,050.138,95
--------------------------	--------------

Ljubljana, 11. 2. 2020

Prepared
Reviewed
Approved

name
name
name

